

Xujun xi y'ét'a Marco én nda tsuhu Jesucristo

B'i ts'ín y'énijmí Jua Bautista

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 B'i ts'ín b'atuts'ihin ra én nda tsuhu Jesu, kui xi Cristo^a xi Nt'ianá maha.

²Nda profeta Isaiá b'i ts'ín y'ét'a nk'ie:

Títs'inkjía nda chjine'énná tū xi ngjuai títjuhun ri.

K'uénda títjun niyáhi.

³Tínu'yá ntahá nku nda xi t'íkintáya ante kixiu:

“T'endo niyáha Nt'ianá. Tjen naxuu niyáha.”

⁴Xi nkú ts'ín y'ét'a Isaiá nk'ie, b'a ts'ín j'aiténtá xuta Jua ante kixiu. Y'énijmí nga t'ihin nga ngjuai'k'jáha ra animaha xuta ko nga saténtá tū xi kama ndyjat'aha ra ngatitsuhun. ⁵Tsitju ngayjee xuta xi t'ín ante Judea ko ngayjee xuta xi t'ín nanki Jerusalem nga j'aisehe Jua. Incha kisaténtájin ntáje Jordan nk'ie nga kits'ínkie yjoho nga t'ihin ngatitsun.

⁶Nk'ie nga y'ejña Jua, najyun xi kamandakoho ntsjaha chu camello bja ko nku tjabaxín b'ékjá. Chjuba ko ntsjényá kjine. ⁷B'i kitsú nga y'énijmí:

—Askahan an kj'uaí nku xi 'yún nk'a t'jen sa, xi má nga ndahachí najmi tshuhuna tsa kjendáya n'úhu ntéhe. ⁸An ntánijua tibaténtákothonuu tunga máha kui, Espiritu Santo kuaténtákothonuu.

B'i ts'ín kisaténtá Jesu

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹Nistjin ján tsitju Jesu nanki Nazaret, nanki xi t'ijnajihin ante Galilea, ko ntáje Jordan tsaténtájihin Jua. ¹⁰Nk'ie nga t'íbitujín ntánijuo, k'ie nga tsix'á nk'a ján ko nga Espiritu Santo nibajennehe xi nkú joyaha nku chutuju. ¹¹Kinu'yá nk'a ján nku nta xi b'a kitsú:

—Ji Nt'ina, tjona ji. Tsjo nkjún mana ji.

^a 1:1 “Xi kits'ín nibá Nt'ianá” tsuhu ra “Cristo”.

B'i ts'ín kits'ín nganq̄ha Jesu ndanindoo*(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)*

¹²As'ai t̄jen'yún ngjikohó r̄a Espiritu Santo ante kixiu. ¹³Yo y'ejña yachán n̄istjin t̄jhin, k̄o ndanindoo kikjut'ayák'uhun. Y'ejñajihin chu xi t̄jin ngijn̄oo k̄o nt̄ítsjeh̄e Nt̄ianá j'aisinkoh̄o.

B'i ts'ín kik'atuts'ihin xáha Jesu*(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)*

¹⁴Askahan nk'ie nga kis'eya'yún Jua, ngji Jesu ante Galilea nga y'énjímí én nda tsuhu Nt̄ianá. B'i kitsúhu xuta:

¹⁵—Ja kuichu chub̄a. Ja 'yún tiña t̄jñanuu Nt̄ianá nga t̄ibatéxumanuu nd'ai. Tankínchj'ah̄a ruu animanuu k̄o n'e s'ejjun én nda tsuhu Nt̄ianá.

B'i ts'ín kinchj̄ah̄a Jesu já ni'yakuyá xi tjuhun*(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)*

¹⁶Nk'ie nga tsú'ba Jesu andai ntáchak'un Galilea, k̄ikie Simon k̄o Andre xi nts'e maha xinkj̄ín. Kui xi t̄incha kjaníkja na'ya t̄jioho ajin nt̄oo, at'ah̄a t̄jio incha tsuba jóo. ¹⁷B'i kitsú Jesu:

—Jun já, tsjénkinú. An ts'ian nga xuta nuboo.

¹⁸Ta kuihi chub̄o y'éntu jóo na'yaha k̄o kitsjennkíhi Jesu.

¹⁹As'ai ngjindju sa k̄o k̄ikie Santiago k̄o Jua xi nts'e maha xinkj̄ín. Kui jóo xi jáha Zebedeo. Ayah̄a tsutsuhu jóo incha kabincha nga t̄incha b'éndá na'yaha. ²⁰As'ai t̄jen'yún kinchj̄ah̄a r̄a, k̄o y'éntu jóo Zebedeo xi na'mih̄i maha k̄o já xi basinkoh̄o aya tsutsuu nga kitsjennkíhi Jesu.

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda xi t̄jñajihin nku ndaninda*(Lc. 4:31-37)*

²¹As'ai incha j'ai nanki Capernaum. Nk'ie nga n̄istjin nkj̄úun jas'en Jesu ni'ya sinagoga nga tsakúya. ²²Kama nkj̄uhun xuta xi nkú ts'ín tsakúya, at'ah̄a tsakúya xi nkúhu tsa xá t̄jhin, najmi xi nkú ts'ín bakúya já ch̄jine'éhen k̄juatéxumoo.

²³Tj̄ñá sinagoga xuta Capernaum nku nda xi t̄jñajihin nku ndaninda. Kui xi 'yún kikjintáya nga b'i kitsú:

²⁴—Ji Jesu xi nibáhani Nazaret, ¿mí nihi xi t̄jínkon̄i? ¿Á ja kjúái n'ekjeheni? Bená yaha ji. Ji xi nt̄íhi Nt̄ianá.

²⁵T̄unga ndjáhá kinchj̄ak̄o Jesu ndanindoo:

—X̄u sin n'e'i k̄o t̄it̄jusjehihin ndo!

²⁶Ix̄i y'étsujnehé r̄a ndo ndanindoo k̄o tu x̄i 'yúhún kikjintáya nga tsitj̄jihin. ²⁷Ngatentee xuta tu ni x̄i kama nkj̄uhún r̄a k̄o b'i ngj̄án kingjásjaiyaha xinkj̄ín:

—¿Mí nihi xu'bì? Kj'áí ts'ín bakúya ndáí. Bakúya xi nkú joyaha tsa xá tjíhín. Santaha jánindoo batéxumaha ko nt'é'éhen.

²⁸Ngayjee nanki xi tjin ante Galilea tu xí kitsahá kichubanijmíyaha Jesu.

B'í ts'ín kits'ínkkihí Jesu na nchí'yaha Pedro

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹Nk'ie nga incha tsitju ni'ya sinagoga, ngji Jesu, Santiago ko Jua ni'yaha Simon ko Andre. ³⁰Kui chubo ch'in kjiñako na nchí'yaha Simon. Tjen'yún kik'inyahá ra Jesu ni xi tímaha tachjúun. ³¹As'ai ngjik'úhún Jesu ko jakj'á ntsja nga kikjesintjen. Ta kuihi chubo kindyjajihín ch'ihín tachjúun ko kitsjáha nichine xi tsichusehe.

B'í ts'ín kits'ínkkihí Jesu nkjin xuta un

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³²Nk'ie nga ja kama'ña, askahan nga ja ngjintjai ts'íu, j'aich'áha Jesu ngayjee xuta un ko xi tjíntujihín jánindoo. ³³Ngayjee xuta nantio kama ñjakú asti ankjuo. ³⁴Kits'ínkkihí Jesu nkjin nkjún xuta un xi k'uhún nkjin t'íkjá ch'in. Kik'onsje nkjin nkjún jáninda. Najmi kitsjántehe tsa kuinchja jánindoo, at'aha jánindoo be yáha Jesu.

B'í ts'ín tsitju Jesu nga y'énijmí éhen Ntíaná

(Lc. 4:42-44)

³⁵Nk'ie nga jyunya xa sa, tsisintjen Jesu ko ngji nku ante t'axín tiya. Yo kinchjako Ntíaná. ³⁶As'ai Simon ko já xi tjíntukoho yo incha tsangisjáí Jesu. ³⁷Nk'ie nga kisakúhu, b'a incha kitsúhu:

—Ngayjee xuta t'íbangisjaihi.

³⁸B'í kitsú Jesu:

—Tjián kj'áí ante xi tjin tiña ei tu xi ko ta yo k'uenijmíhina.

At'aha kui xá jáhina.

³⁹Ngji nga y'énijmí xki ni'ya sinagoga xi tjin ngayjee ante Galilea ko kik'onsje jáninda xi tjíntujihín xuta.

B'í ts'ín kits'ínkkihí Jesu nku nda xi k'uhún ch'in fentujnu

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰Nku nda xi k'uhún ch'in fentujnu j'aisehe Jesu ko tsasinkunch'int'aha nga tsankihí nga kuasinkoho. B'í kitsúhu:

—Tsa ji xi mjehi, kama n'e jení nga chjúxinní ch'in xi k'unna.

⁴¹As'ai kama nimaha Jesu nda uun. Kingjénne ntsja nga kits'ínko ko b'í kitsúhu:

—Mjena. Katuma jei.

⁴²Ta kuihi chubo kindyja ch'ihín ndo. Kama je ngáha. ⁴³As'ai b'í kitsúhu Jesu ndo:

⁴⁴—Ji, najmi tu ch'a xi 'miyaihi ni xi kamat'ain. T'ihinkúchjiji yjohi nda na'miu ko tjein chje xi nkú ts'in y'éjña Moise ngat'aha nga ja kama jei, tu xi skue kixihi xuta nga ja kamanda ngáhani.

⁴⁵Tunga nk'iehe nga ngji ndo, kitsúya tentehe xuta ni xi kamat'ain. Kui nga najmi ta kama jas'en chjiji Jesu nanki xi tjin yó. Tu andai nantiohó kikjatsú'ba má nga najmi tjin xuta. Tunga tsitjuhú xuta xi tjin tu má nankihí ni nga j'aisehe.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi najmi ma fi

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 As'ai ta j'aihi ngáha Jesu nanki Capernaum ko kint'é xuta nga ja tjiná ngáha Jesu ni'yaha. ²Kui nga kama njakú nkjáhun xuta, nga santaha najmi ta kis'ehe ante asti ankjuo, ko Jesu y'énijmíhi éhen Ntíaná xuto.

³As'ai incha j'ai nju já xi incha kab'anganki nku nda xi najmi ma fi. Jesu j'aich'áha ndo. ⁴Tunga najmi mahá incha bichúko nda uun má sjña Jesu tu ngat'aha xuta nkjin xi kama njakú yó. Kui nga incha kikjexhin nku te ni xi kjihehe ra ni'yoo ko yó incha kits'inkjiji nda uun santaha má sjña Jesu.

⁵Nk'ie nga kikié Jesu nga s'ejihin jóo nga Ntíaná kits'in nibáha, as'ai kinchjako nda uun:

—Ji ntína, ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin.

⁶Tunga ta kab'entuhú yó k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo xi b'i ts'in incha kits'innkjink'un: ⁷“¿Á b'a ts'in tinchjaha ndai? Najmi tibenkjún Ntíaná nga b'a ts'in tinchja. At'aha nku tutuhú Ntíaná xi mahá ts'innnyjat'aha xuta ngatitsuhun.”

⁸Tunga tjen'yún kamankjihín ra Jesu ni xi tjincha ts'innkjink'un jóo. As'ai b'i kitsúhu:

—¿Á b'a ts'in tín'enkjín'uhunnu? ⁹¿Má éhen xi 'yún naxu tjen xi kama xihin nda xi najmi ma fi? ¿A: “Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin”? ¿A ra: “Tisintjein, chjúbéi nachan xi kisujñasuin ko tjtutjai”? ¹⁰Tunga mjehéna kuakuchjínuu nga Ntíhi Ndax'iun tjiná ngajoho Ntíaná asuntei xi má nga kama ts'innnyjat'aha ngatitsuhun xuta.

As'ai b'i kitsúhu nda xi najmi ma fiu:

¹¹—Ji tinchjakoho. Tisintjein, chjúbéi nachahin ko t'in ngáhani ni'yahi.

¹²As'ai tjen'yún tsisintjehén nda uun, jak'á nachahan, ko ngayjee xuta kikiéhe nga tsitjusje. Tu ni xí kama nkjáhun ra ngatentee xuta ko kits'intsjoho Ntíaná. B'i incha kitsúhu xinkjín:

—Ndahachí najmi kjee yaá nku ni xi nkúhu xu'bi.

B'i ts'in kinchjaha Jesu Levi

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³As'ai ta tsitjuhú ngáha Jesu nga ngji andai ntáchak'uun. Nkjin nkjún xuta j'aisehe, ko Jesu tsakúyaha xuto. ¹⁴Nk'ie nga tít'sin

niyá, kikié ndá xi 'mi Levi xi ntíhí Alfeo nga kab'ejña ante má nga f'áchjintjai ch'á nga ts'ínxát'ahá já Romá kó b'í kitsúhu:

—Tsjénkiní.

As'ai tsisintjen Levi kó kitsjennkíhí Jesu.

¹⁵Nk'ie nga tíkjine Jesu niñu ni'yahá Levi, nkjin nkjún já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'ínxát'ahá já Romá kó já xi najmi naxu ts'íntjusun kjuatéxumahá Moise tá incha j'aik'ientut'áhá Jesu kó já ni'yakuyáhá. At'ahá nkjin nkjún maha xi incha kitsjennkíhí. ¹⁶Kikie já chjine'éhen kjuatéxumoo kó já fariseo nga Jesu tíkjineko niñu jóo. As'ai kinchjako já ni'yakuyáhá Jesu nga b'í kitsúhu:

—¿Á já xi f'áchjintjaihi ch'á kó já xi najmi naxu ts'íntjusuhun kjuatéxumahá Moise t'ínekoño niñu ndá maestrunuú?

¹⁷Nk'ie nga kint'é Jesu éin, b'í kitsú:

—Xutá xi uhun machjéhen já chjinenki, najmi xi ndahá. Najmi xutá je jái nchjahá, xutá ngatitsun ní jái nchjahá.

B'í ts'ín kitsúya Jesu nkjé t'jihin nga k'úentu kjintía xutá ni'yakuyáhá

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸Nku niyá nk'ie nga tjintu kjintía já ni'yakuyáhá Jua Bautista kó já fariseo, as'ai t'jin xi incha j'aisehe Jesu kó b'í kitsúhu:

—¿Nkú t'jihin rá nga najmi b'entu kjintía há já ni'yakuyáhi, xi nkú ts'ín b'entu kjintía já ni'yakuyáhá Jua kó já ni'yakuyáni?

¹⁹As'ai b'í kitsú Jesu:

—¿A mahá b'entu kjintía xutá xi tjintujín nku s'í kjuabixan nk'ie nga t'jñajin sahá ndá bixoon? Nk'ie nga t'jñajin sahá ndá bixoon, najmi kama k'úentu kjintía. ²⁰Tunga kuichúhú nistjin nga chjú'ahá ndá bixoon. Nk'ie nga kuichú nistjin xu'bo, nk'iehé nga k'úentu kjintía.

²¹Najmi ch'a b'éstikoho najyun chá nku te najyun tsetse xi najmi kjee nibákú. At'ahá nibákú najyun tsetse kó kjetiya najyun chío. B'a ts'ín fi tsehe má kitiyá. ²²Kó tá ndaha najmi ch'a binchá binu tsetse nku tsa tjabaxín chá. At'ahá binu tsetse kjetiya tsa tjabaxín chío. As'ai fi ndzjo binu kó batsun tsa tjabaxín. Kui nga tsa tjabaxín tsetsehé xincháha binu tsetse.

B'í ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu nistjin nkjún

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³Nku xuatú tíf'a Jesu má nga tjintje tuniñu. As'ai incha kikje'yún tuniñu já ni'yakuyáhá kó kits'íntjiya ntsja nga kikjine. ²⁴As'ai b'a incha kitsúhu Jesu já fariseo:

—Chase ma ri. ¿Á ni xi t'jñá nkjúhun rá kjuatéxumoo nga nistjin nkjúun t'íncha ts'ihin já ni'yakuyáhi?

25 B'i kitsú Jesu:

—¿A ndahachí najmi kjee n'eyo má nga tjít'a ni xi kits'ín David nk'ie nga un kikiehe ko kama bjoho kui ko já xi tjenkohó? **26** Kui nistjiun Abiatar tjíhin nda na'mi títjun. Jas'en David ante nkjúhun Ntíaná ko kikjine nínkuan nkjún xi tjíntu yo, ni xi tu já na'miu ma kjinehé. Ta kitsjá yaha nínkuon já xi tjenkohó.

27 Nistjin nkjúun kis'ejña ngandaha xuta, najmi ngandaha nistjin nkjúun kamandaha xuta. **28** Kui nga Ntíhi Ndax'iun batéxumaha ra santaha ko nistjin nkjúun.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku nda xi ch'ihin ntsja

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 Nku niyá jas'en Jesu ni'ya sinagoga ko yo ta kab'ejña nku nda xi ch'ihin ntsja. **2** Kikunntá 'maha jóo tu xi incha skuéhe tsa ts'ínnkihi ndo nga nistjin nkjúun, tu xi b'a ts'ín sakúhu ra má tindyajihin Jesu.

3 As'ai b'a kitsúhu Jesu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tisíntjein ko tisijnjai kamaseen.

4 As'ai b'i kitsúhu jóo:

—Jun, ¿mí nihi xi ma n'e nga nistjin nkjúun? ¿A ma n'e ni xi nda, a ra ni xi najmi nda? ¿A ma n'ek'anki xuta, a ra ma n'ek'ien?

Tunga najmi kinchjahá jóo.

5 As'ai kjan tsasehe Jesu já xi kabinchandaihi ko kieke babaha at'aha ndjá tjíntuyá animaha jóo. B'i kitsúhu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tjentei ntsai.

Kingjénte ntsja ndo ko kamanda.

6 Tunga nk'iehé nga tsitju já fariseo yo, as'ai kama ñjakúko já xi yjanki nda rei Herode Antipa nga tsangisjai niyáko xi nkú ts'ín kama ts'ínnk'iehen Jesu.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nkjin

xuta andai ntáchak'uun

7 As'ai ngjiko t'axín Jesu já ni'yakuyáha andai ntáchak'uun. Ta kitsjennkíhi nkjin nkjún xuta xi incha niba ante Galilea. **8** Ko ta incha kint'é ngayjee ni xi tít'sín Jesu xuta xi tjín ante Judea, xi tjín nanki Jerusalen, xi tjín ante Idumea, xi tjín ngabantá ntáje Jordan, ko xi tjín andaihi nanki Tiro ko nanki Sidon. Kui kjuaha nga incha j'aise tentehe ra.

9 As'ai y'éxá Jesu já ni'yakuyáha xi má nga k'uéndaha nku tsutsu, tu xi najmi kuasinne'yúhun ra ngayjee xuta nkjin xi kama ñjakú yo.

10 At'aha ngatentee xuta xi uhun ixí tíncha basinne'yúhún ra nga mjehe ts'ínnkohó, at'aha nkjin nkjún maha xuta un xi kits'ínnkihi.

11 Ko máha jánindoo, nk'ie nga incha kieke Jesu, tsinchakúnch'int'aha ko b'i incha kitsú nga kikjintáya:

—Ji xi Ntíhí Ntíáná!

¹²Tunga ndjáhá kinchjako Jesu jánindoō tu xi najmi incha kuitsuyaha yáha Jesu.

B'i ts'ín kitsjá xáha Jesu já postru xi te joo

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³As'ai ngjinji Jesu nku asunntu tjenki. Kinchjaha já xi j'ájin nga kj'uaísehe ko incha j'ai jóo. ¹⁴Te jo maha já xi j'ájin tu xi tsjénkohō rā ko tu xi ts'ínkjihí nga k'uénijmí éhen Ntíáná. Já postru kitsúhu jóo.^b ¹⁵Kitsjáha jóo nga ngajohō ts'ínkkihí rā xuta ko nga k'onsje jáninda xi tjíntujíhín xuta.

¹⁶Kui xu'bi já te jo xi j'ájin Jesu: Simon xi kitsjá j'áíhín nga kui xi ta Pedro k'úín; ¹⁷Santiago ko Jua xi nts'e maha xinkjín, xi jáha Zebedeo maha. Jesu ta kitsjá j'áíhín já xi joo nga ta k'úín Boanerge, kui j'áín xi tsuhu rā: Ntíhí Ch'on. ¹⁸J'ájin ya: Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Toma, Santiago xi ntíhí Alfeo, Tadeo, Simon xi mako já cananista, ¹⁹ko Judā Iscariote xi askahan kits'ínkjas'en Jesu.

B'i ts'ín kinchjanjímíyaha Jesu ndaninda Beelzebu

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰As'ai kik'óya ngáha Jesu ni'yaha ko ta kama ñjakú nkjúhún ngáha xuta, nga santaha najmi kama incha kikjine niñu. ²¹Nk'ie nga kint'é xuta xinkjín Jesu niu, incha j'aingisjaihí. At'aha b'a kitsú xuta nga ja tíma luku Jesu.

²²Máha já chjine'éhen kjuatéxumoo xi incha nibaha nanki Jerusalen, kui xi b'a kitsú:

—Ndaninda Beelzebu xi ndaninda k'akuhu jánindoō tijnajihín ndai. Kui nga nga'yúhún ndaninda k'akuhu jánindoō tím'osjekohō jánindoō.

²³As'ai kinchjaha Jesu jóo ko y'éjña chubayahā nga tsakúya:

—Jun, ¿nkú ts'ín kamaha tsa ndanindoō ta kuihi k'onsje suba yjohō? ²⁴Xuta xi tjin má nga batéxuma nku nda rei, tsa ta kuihi fi kontraha xinkjín, ndahachí najmi tse maha má nga batéxuma nda rei xu'bo. ²⁵Ko tsa xuta xi tjintu nku ni'ya fi kontraha xinkjín, ndahachí najmi ta s'ehe rā nga'yún. ²⁶B'a ta ts'ín tijnā ts'e ndanindoō. Tsa Satana kuakjánya yjohō nga ta kuihi ngjuai kontra yjohō, ndahachí najmi tse kamaha nga k'úejña. Tu sa ní kuichúkje nistjihín.

²⁷Ndaha nku najmi ma fas'en ni'yaha nku nda xi 'yún tjíhín nga'yún ko kjé'aha ni xi tjíhín. Tjín níhi nga tjun k'u'é'yún ndo. B'a ts'ín kama kjé'aha rā ni xi tjíhín ndo ni'yaha.

²⁸Kjuaxi ni xi tíxinnu. Kama ndyjat'aha ngatentee ngatitsuhún xuta ko ngatentee tu mí én ch'on tsuhú ni xi kitsú. ²⁹Tunga xi ch'on

^b 3:14 “Xi kis'exá” tsuhu rā “nda postru” ko a rā “já postru”.

kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi ta kama ndyjat'aha ra. Nku je xi najmi ta kamaha ra ndyjaha ts'in.

³⁰B'a kitsú Jesu at'aha: “Ndanindoó tijnajihin”, incha kitsú jóo.

B'i ts'in kitsúya Jesu yá xi naaha ko yá xi já nts'e

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹Ja kamoó. J'ai naaha ko já nts'e Jesu. Natsiun tsincha nga kits'inkji xi ngji nchjaha Jesu. ³²As'ai xuta xi kab'entut'aha b'a kitsúhu:

—Naahi, já nts'ei ko jminchjin nichjai kabincha natsin jan. Mje rúhu kuinchjakohi.

³³B'i kitsú Jesu:

—¿Yá xi nána ko yá xi já nts'é?

³⁴As'ai tsasehe xuta xi kab'entut'aha ko b'i kitsú:

—Kui xuta xu'bi xi nána ko já nts'é. ³⁵Tu yáhá ni xi ts'iintjusun xi nkú ts'in mjehe Ntiana, kui xi nda nts'é, na nichja ko nána.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi tsaténdzjo xujmá

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 Nku niyá Jesu tsakúyaha xuta éhen Ntiana andai ntáchak'uun, ko tu ni xi nkjihin xuta kama njakút'aha. Kui nga nku tsutsu ngjik'ieñayaha ko ngayjee xuto andai ntóo tsincha. ²Nkjin tíkja ni tsakúyaha nga y'éjña chubayaha. B'i kitsú:

³—Tjenñju. Nku nda ngjiténdzjo xujmá. ⁴Nk'ie nga tibaténdzjo xujmóo, k'ua xi tsixuntu andai niyóo. As'ai incha j'ai nisee ko kikjine xujmá xu'bo. ⁵K'ua xi tsixuntu ajin ndjio má nga najmi 'yún tjin ninte. Kitsa jasu xujmóo, at'aha najmi 'yún tjain nintee. ⁶Tunga nk'iehé nga tsitju ts'íu, kits'inchjahan ko kixí, at'aha najmi 'yún ngjiyanji kjamaha. ⁷K'ua ngá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kisá na'yóo ko najmi kitsjantehe nga nda saá xujmá xu'bo. Najmi chumi nihi kitsjá. ⁸Tunga k'ua ngá xi tsixuntu má nga nda nankiu. Jasu xujmá xu'bo ko kisá. Tu xí tsehé ni xi kitsjá. Tjin xujmóo xi kitsjá katé tjihin, tjin xi kitsjá cháte ko te tjihin, ko tjin ngá xi kitsjá unchan tjihin.

⁹Ko b'i kitsú sa:

—Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

B'i ts'in kitsúya Jesu á tu subahá y'éjña chubayaha nga tsakúya

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰Askahan nk'ie nga y'éjña suba Jesu, xuta xi kabinchat'aha ko já ni'yakuyá xi te jóo incha kingjásjaiyaha mí nihi xi tsakúya nga y'éjña chubaya.

11 A's'ai b'i kitsú Jesu:

—Jun ja kik'ainuu nga kamankjinnuu ni xi 'ma t'jña ts'e xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná. Tunga xuta xi k'oo tu s'ejña chubayahá ra, **12** tu xi ndaha tsa kuasehe tunga najmi skuehé, ko ndaha tsa kuasínñju tunga najmi kamankjihín ra. B'a ts'ín najmi ngjuaikj'áhá ra animahá ko najmi n'endyat'ahá ra ngatitsuhun.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín ts'ínkjáíhín xuta éhen Ntíaná

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

13 B'i kitsú ya Jesu:

—¿A najmi mankjinnuu nkú tsuhu ra én xi kuak'ieñá chubaya? Tsa najmi kamankjinnuu, ¿nkú ts'ín kamankjin tentehenuu én xi bakuyá nga b'ejña chubaya?

14 Nda xi tsaténdzjo xujmoo, kui xi nkú joyaha xi b'énijmí éhen Ntíaná. **15** Tjín xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu andai niyoo. Nk'ie nga nt'é éen, tjen'yún nibáhá Satana ko kjexín én xi ja kis'entjejin animahá.

16 Tjín ngá xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu ajin ndjio. Nk'ie nga nt'é éen, tjen'yún tsjohó ts'ín ts'ínkjáíhín. **17** Tunga najmi 'yúhún tjíhín kjama ajin animahá ko najmi ndjá bincha. Nk'ie nga sakúhu kjuasti ko nk'ie nga n'e uncha tu ngat'ahá éen, ts'ín t'axíhín yjoho éen.

18 Tjín ngá xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu ajin na'yoo. Kui xutaha xi ta nt'é éen, **19** tunga ni xi tjíhín asuntei s'entaha ra, kjuanchinoo b'anachaha, ko ma mje tentehe ni xi tjín. B'a ts'ín najmi sakúntehe ra nga nda saáha éen ajin animahá xuta xu'bo ko najmi tsjá chan.

20 Tunga tjíhín xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndoo. Kui xutaha xi nt'é éen ko ts'ínkjáíhín. Nda ts'ín nga b'entu. Kui xi b'a joyaha xujmá xi tsjá katé tjíhín, ko tsa cháte ko te tjíhín, ko tsa unchan tjíhín.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga najmi ma s'ejña 'ma éhen

(Lc. 8:16-18)

21 B'i ta kitsú sa Jesu:

—¿A tjín xi b'éti nku nd'í tu xi k'uejñaha kintehe nku kaxa a ra kintehe nku kamá? ¿A najmi b'éjña nk'ahá? **22** At'ahá ngayjee ni xi 'ma t'jña nd'ai, kuichú nistjin nga s'ejña chji. Ko ngayjee ni xi najmi t'jña chji nd'ai, kuichú nistjin nga kuitju chji. **23** Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

24 B'i ta kitsú sa Jesu:

—'Yún nda tasínñjuhúu ni xi tínu'yó. Xi nkú ts'ín nda kuasinñju, b'a ts'ín nda kamankjinnuu, ko 'yún k'uai sanuu nga kamankjinnuu

ni xi tínu'yó. ²⁵At'ahq xi basínñju ni xi bakuyá, kui xi k'uqai saha nga kamankjihin. Tunga xi najmi basínñju, chjú'ahq santaha ni xi ichí mankjihin.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén
nku xujmá xi sá suba**

²⁶B'i tq kitsú sa Jesu:

—Má batéxuma Ntíaná, kui xi b'a joyaha ni xi ma nk'ie nga nku nda baténdzjo xujmá. ²⁷Tsa kjife ndo ko tsa tíña tík'un, ndaha tsa nga nistjiun ko ndaha tsa nga nistjen, fasu xujmóo ko sá. Najmi be ndo á b'a maha. ²⁸At'ahq t'anankiu ts'in nga sá kui ni ján. Títjun tjuhu nts'éen, as'ai tjuhu xka, askahan xu, ko ja kamoó s'ehe xujmá. ²⁹Nk'ie nga ja chubaha, as'ai bate ndo niu, at'ahq ja kuichu nistjin nga stí.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén
nku k'un mostasa**

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰B'i tq kitsú sa Jesu:

—¿Mí nihi xi k'uejñá chubayahona xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná? ¿Mí éhen xi ts'inchjén nga k'uejñá chubayahana? ³¹Kui xi nkú joyaha nku k'un mostasa xi s'entje. Kui k'un xu'bi xi 'yún ichí sa nga k'un xi k'oo xi tjin asuntee. ³²Tunga nk'iehé nga ja s'entje, as'ai sá ko 'yún chánka ma sa nga ni ntje xi k'oo. I nkjún ma tjiaha, nga santaha nisee ts'innda'á nubaha má nk'íehen tjiaha yoo.

B'i ts'in tsakúya Jesu

(Mt. 13:34-35)

³³Jesu y'éjña chubayahá xuta nga tsakúyahá. Ni xi ma chubayahá ra xuta, kui nihi xi kits'inchjén. ³⁴Najmi tsakúya tsa najmi y'éjña chubaya. Tunga máha já ni'yakuyáha, najmi y'éjña chubayahá nga tsakúyahá.

B'i ts'in kits'ínk'íejyu Jesu ntjo ko ntáchak'uun

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵Ta kuihi nistjin xu'bo nkú ma nga ja tíma jyun, b'i kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:

—Tjián ngabantá ján.

³⁶As'ai kits'ínkji xuta nkjiun ko tsutsu xi tu b'a ts'in jahá kab'eya incha ngjiko. Ta incha kitsjennkíhi kj'ai sa tsutsu. ³⁷Tu ni xi kamahá, tu incha kamanehé nku ntjo xi tu xí 'yúhún, ko t'éhen ntáchak'uun ni xi nkjún kits'ihin tsutsu, nga santaha ja ma tséhé ni ntánijua xi tífas'ehen.

³⁸Tunga máha Jesu, kjife astun tsutsuu nga kab'énki nku ni nintaku. As'ai já ni'yakuyáha ngji ts'ínkj'áha ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, ¿á najmi nkjún tímaha ri? ¡Ja kuayáá ei ni!

³⁹As'ai tsisintjen Jesu ko ndjá kinchjako ntjo ko ntáchak'uun nga b'i kitsúhu:

—¡Tjenjyú! ¡Tjent'íahi!

Kitsjenjyú ntjo ko kis'e jyujyu.

⁴⁰As'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Á b'a nkjún ts'ín binkjuhunnu? ¿Á najmi s'ejhinnuu Ntíaná?

⁴¹Tu xí incha kitsankjúhún jóo ko b'i ngján b'i kitsúhu xinkjín:

—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha ntjo ko ntáchak'uun nt'é'ehen ra?

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda xi tijnajihin ndanindoo

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 As'ai incha tsichu nankihi xuta Gerasa, nanki xi tijná ngabantá ntáchak'uun. ²Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, tjen'yún j'aik'úhún ra nku nda xi tsitjujin tsjóo. Ndanindoo tijnajihin ndo.

³Ajin tsjóo b'ejná ko najmi ch'a ta ma ts'ínk'íejná'yúhún ra, ndaha tsa n'úkicha s'e'yúnkoho. ⁴At'aha nkjin nkjún niyá kis'e'yúnkoho n'úkicha sjai ko ntsja, tunga kikjetiyahá n'úkicha ntsja ko kits'ín xixi n'úkicha sjai. Najmi tjin xi ma ts'ínk'íejná jyuhu ndo. ⁵Nistjin nistjen fatsú'abajín tsjóo ko jñoo nga kjintáya ko nga ndjio ts'ín'unkoho ra yjoho.

⁶Nk'ie nga kjin tjen sa Jesu, kikiéhe ndo ko tsangatsanka nga j'aisinkúch'int'aha. ⁷Yún kikjintáya nga b'i kitsúhu:

—Ji Jesu, Ntíhi Ntia nku tutu xi tijná nk'a ján, ¿mí nihi xi tjincohi an? Ntia nku tutuu tibená. Tíbankihi nga najmi tu 'baini kjuanimá.

⁸B'a ts'ín kinchja ndo at'aha Jesu b'a kitsúhu:

—¡Ji ndaninda, titjusjihin ndo!

⁹As'ai Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Nkú 'mihi?

B'a kitsú jánindoo:

—Legion 'mini at'aha tu xí nkjihín mahani.

¹⁰As'ai 'yún nkjún incha tsankihi Jesu nga najmi tu ts'ínkji t'axihín. ¹¹Xi tjehen nku asuntu tjenki nkjin nkjún chinka tijncha kjine jná. ¹²As'ai jánindoo incha tsankihi Jesu:

—N'ekjini má tjíma chinko tu xi kuitjás'enjihin ri.

¹³As'ai Jesu kitsjantehe jánindoo. Incha tsitjujihin ndo nga incha ngjikjas'enjihin chinko. Jo ra mi maha chinko. Tsangatsanka chinko nga kikjaníkj'antjai yjoho má nk'antjaihi yo ko tsixuntujín ntáchak'uun. Yo jesunjin ntá.

¹⁴As'ai incha tsanka já xi tijncha kunntá chinko. Ngji súyaha xuta xi tjin ajin nantio ko andai nantio. As'ai incha j'aisehe xuta ni xi

kamoo. ¹⁵J'ai má tǐjǎ Jesu kō kikié nga kab'ejǎ yo nda xi tsitjujǐhín jáninda xi tǔ xí nkjihín maha. Ja yja ngáha najyun kō ja nda je je ngáha. Incha kitsankjún jóo.

¹⁶Já xi kikié ni xi kamoo incha kitsúyaha xuta xingisoo ni xi kamaha ndo kō ni xi incha kamaha chínko. ¹⁷As'ai xuta nantio tsankihí Jesu nga kuitju nankihí. ¹⁸Nk'ie nga tǐfas'en ngáha Jesu tsutsuu, nda xi tsitjujǐhín jánindoo mjehe nga tsjénkkihí kō tsankihí kjuá. ¹⁹Tunga najmi kitsjántehé ra Jesu. B'í kitsúhu:

—T'in ni'yahi kō t'ihinseihí xuta xinki. T'inyaihi ngayjee ni xi kuats'ínkōhi Ntíaná kō xi nkú ts'ín kama nimaha ji.

²⁰As'ai ngji ndo kō kik'atuts'ihín nga kitsúya ante Decapoli ngayjee ni xi kits'ínkōho Jesu. Ngatentee xuta xi tǐjn yo incha kama nkjǐhún niu.

B'í ts'ín kits'ínkkihí Jesu nku takjín kō nku tachjuún

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹Nk'ie nga ja kik'óyako ngáha Jesu tsutsuu ngabantá ntáchak'uun, as'ai nkjin nkjún xuta kama njakút'aha kō y'ejǎ Jesu andai ntáchak'uun. ²²As'ai j'ai nku nda xi 'mi Jairo xi tǎ nku nda k'akuhú ni'ya sinagoga. Nk'ie nga kikié Jesu, tsasinkúnch'int'aha ²³kō tsankihí nga kuasinkōho. B'í kitsúhu:

—Takjín ichína ja tǐme. Nibángjennéi ntsai ntína tǔ xi kamandaha kō kj'uaíya ngáha ra.

²⁴As'ai ngjiko Jesu ndo, kō nkjin nkjún xuta kitsjennkíhi nga ixí tsinchane'yúhún ra.

²⁵Tǎ tǐnjihín xuta nkjiun nku tachjuún xi tǐhín te jo nú nga jní tǐts'ínk'iehen. ²⁶Kui xi nkjin kjuanima kikié aya ntsja já chjinenkiu. Santaha kits'ínkje ngayjee ni xi tǐhín, tunga ndahá ichí najmi kamanda. Tǔ sa ní 'yún ngjitse ch'ihín.

²⁷Nk'ie nga kint'é tachjuún ni xi tǐts'ín Jesu, as'ai j'ai tjenni Jesu ajihín xuta nkjiun. J'aik'úhún kō kits'ínko najyun xi yja Jesu. ²⁸At'aha b'í ts'ín kits'ínkjkink'un: “Tsa tǔ najyuhún ts'ínko sa, kamanda ngáhana.” ²⁹Nk'ie nga b'a kits'ín, tǐjén'yún kitikjáyahá ra jnú kō ndzjen kamaha yjonintehe tachjuún nga kama nkihí ch'in xi k'uhún.

³⁰Tunga kikiéhé Jesu nga tsitjujǐhín nga'yún. Kits'ínk'ótjiya nga tsasehe xuta nkjiun kō b'í kitsúhu:

—¿Yá xi kuats'ínkō najyunna?

³¹As'ai b'a kitsú já ni'yakuyáha:

—Tǐyai nga xuta nkjiun tǐbasinne'yíhin. Á: “¿Yá xi kuats'ínko najyunna?”, tǐbixíhinni. ³²Tunga tǔ nku nga tsasehé ra Jesu xuta xi kabinchandaihi tǔ xi skuéhe yá xi b'a kits'íun.

³³Máha t̄achjúun, nk'ie nga kikié ni xi kamat'ain, as'ai ixí ts'atsé nkjúhún nga j'aisinkúnch'int'ahá Jesu kó kitsúya kixi kixihí mí kjuáha nga b'a kits'íhin. ³⁴As'ai b'í kitsúhu Jesu:

—Ji ntína, at'ahá kuas'ejihin nga Ntiana kits'ín nibána, kui nga kama nkihi ri. Kas'ehi kjuájyu nga t'in kó katumandaihi ch'in xi k'uhin.

³⁵Nk'ie nga b'a t̄a títuhu Jesu, t̄u incha j'aihí k'ua já xi nibaha ni'yahá nda k'akuhu ni'ya sinagoga kó b'a incha kitsúhu:

—Ja k'uen takjihin. Najmi t̄a n'estihí rí nda maestru.

³⁶Tunga najmi kits'ínsihín ra Jesu ni xi kitsú jóo. As'ai b'í kitsúhu ndo:

—Najmi t̄u binkjuin. T̄u nkú kas'ejihín ri an.

³⁷Najmi kitsjante Jesu tsa k'aj' xuta tsjénkihi, t̄u Pedro sahá, Santiago kó Jua xi nts'e maha Santiago. ³⁸Nk'ie nga incha tsichu ni'yahá nda k'aku, kikié Jesu nga xááhan tíma kó nga t̄incha kjintá xuta nga 'yún t̄incha kjintáya. ³⁹As'ai jas'en Jesu kó b'í kitsú:

—¿Á xááhan t̄in'ehenu kó t̄ich'íhinu? Najmi ka'me takjún. T̄u kjifehé.

⁴⁰Tsajnukiehe xuta xi kama ñjakú yo, tunga kik'onsjehé Jesu ngatentee xuto. As'ai t̄u na'mihí ní kó naaha takjún kó já ni'yakuyáha xi t̄jenko, kui xi jas'enko má xi t̄jehen kjijna takjún.

⁴¹Jakj'á ntsja kó b'í kitsúhu:

—Talita, kuum —kui éin xi tsuhu ra: Takjín, ji t̄inchjakoho, t̄isintjein.

⁴²Tjen'yún tsisintjehén takjún kó kikjatsú'ba ngáha. T̄u ni xí kama nkjúhun ra xuta xi t̄jintu yo ni xi kamoó. ⁴³Tunga b'ahá kitsú Jesu nga najmi t̄u ch'a xi k'úinyahá niu. Kó b'a kitsú nga k'uaihi nichine takjún. Te jo nú t̄jihín takjún nga b'a kamoó.

B'í ts'ín najmi kin'ekjáhín Jesu

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

6 As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ngáha nankihí kó kitsjennkíhi já ni'yakuyáha. ²Nk'ie nga tsichu xuatu tsakúya ni'ya sinagoga. Kama nkjúhun xuta xi t̄jín yo nk'ie nga kint'é xi nkú ts'ín t̄ibakúya. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Má ngjikj'áha ndai ngayjee ni xu'bi? ¿Mí kjuankjink'un nankaha xi kik'aihi kó á maha ra ts'íhin kjuankjún? ³¿A najmi kuihí ndai xi nda chjineyóo, xi ntíhi Mariá kó já nts'e maha Santiago, Kuse, Judá kó Simon? ¿A najmi eihí t̄a t̄jintujínná jminchjín nichja ndai?

Kui nga najmi incha kama kits'ínkjáhín ra. ⁴Tunga b'ahá kitsúhu Jesu xuta nkjiun:

—T̄u má xi t̄jehén ni yankjún nku nda profeta. Nkuhú nankihí kó ajihin xuta xinkjín kó ni'yahá najmi b'a n'ehe.

⁵Ndaha nku kjuankjún najmi kamahá kits'ín yo. Tü chubahá xuta un xi kingjénne ntsja nga kits'ínkihi. ⁶Kama nkjúhün Jesu, at'ahá najmi s'ejihün xuta nga Ntíaná kits'ín nibáha.

B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já postru xi nkú incha ts'ín nga k'uénijmí

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

Kikjatsú'ba Jesu nga tsakúya ante xi tjíndai yo. ⁷As'ai kinchjaha já ni'yakuyá xi te joo kó kik'atuts'ihün nga jo jo kits'ínk'a xinkjín nga kits'ínkji. Kitsjáha nga ngajoho Jesu kamahá joo k'onsje jáninda xi tjíntujihün xuta. ⁸B'a kitsúhu nga najmi chumi nihi xi k'ua nga incha ts'ín niyá, tü yánisehé xi kama k'ua. Najmi tjíhin nga k'ua ninkuan, ta ndaha tsa, ta ndaha toon. ⁹Kama ngjuáya tjabaxín téhe, tunga najmi kamahá k'ua tsa jo 'yún najyun. B'i kitsúhu joo:

¹⁰—Má kuitjás'oon nku ni'ya, yo tintsuboo santa nkúhu nga kuitju ngáhanu ante xu'bo. ¹¹Tsa tjín má najmi n'ekjáinnuu, kó tsa najmi ngjuénñjunuu xuta xi tjín yo, tü sahá titjusjoo ante xu'bo kó t'etsujno ndyjo tsuku, tü xi b'a ts'ín kuakúchjihinu nga tjeheh jé xuta xu'bo.

¹²As'ai incha tsitju joo kó y'énijmíhi xuta nga tjíhin nga incha ngjuaijk'áha ra animaha. ¹³Nkjin nkjún jáninda incha kik'onsjejihün xuta, kó nkjin nkjún xuta un incha kits'ínkihi nga kik'onjnuhu seti.

B'i ts'ín k'ien Jua Bautista

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴Nda rej Herode Antipa ta kint'é ni xi títs'ín Jesu, at'ahá tü má kichubanijmíyahá ni Jesu. As'ai b'a kitsú:

—Jua Bautista ja j'áiya ngáha ra ngabayoo. Kui kjuaha nga tjíhin ra nga'yún nga títs'íhin kjuankjún.

¹⁵K'ua xuta xi b'a incha kitsú:

—Nda profeta Eliá niu.

K'ua ngá xi b'a incha kitsú:

—Nku nda profeta niu xi nkúhu já profeta xi kis'e nú chá ján.

¹⁶Tunga máha Herode, nk'ie nga kint'é ni xi tíincha tsu xuta, as'ai b'a kitsú:

—Jua niu. Nda xi an kitsja kjuá nga kitikjá nintaku. Ja j'áiya ngáha ra ngabayoo.

¹⁷B'a kitsú Herode at'ahá kits'ínkji já juhün nga jak'ánijé Jua. Y'é'yún kó kits'ínkjas'en nubayoo. Ngat'ahá na Herodia b'a kits'íhin at'ahá chjuühün Felipe kama na Herodia, kó ndo ngá nts'e kamaha Herode tunga Herode y'ejñako no. ¹⁸B'i kitsú Jua nga kinchjako Herode nk'ie:

—Tjñna nkjúhün kjuatéxumoo ni xi t'n'ei, nga ta jiji tinchunkoi chjuühün nda nts'ei.

¹⁹Kui nga na Herodiá kits'in unkiehe Jua ko kama mjehe nga ts'ínk'ien, tunga najmi t'jín nkú ts'íhín ra. ²⁰At'ahá be Herode nga Ntíaná ts'ehé ndo ko naxu ts'in. Kui nga tsankjúhun ko kuhun ra. Nk'ie nga nt'é ni xi tsuhu Jua, najmi be mí nihi xi ts'ín tunga tsjohó maha nga mjéñjuhu.

²¹Tunga tu chahán tsichu nistjin nga kisakú niyáha na Herodiá nk'ie nga tsichu nú Herode. Kui nistjiun ts'asje Herode nku s'í ko kitsúyaha já k'akuhu ko já jun k'akuhu ko já títjun xi t'jín ante Galilea. ²²As'ai jas'en takj'ihín na Herodiá nga kitenki. Tsjo nkjún kamaha Herode ko já xi kab'entut'áko ho yámixo ko b'i kitsúhu takjún:

—Tínchíní tu mí ni xi mjehé ri. Tsjaha.

²³Xí Ntíanáhá kits'ínkie nda rei nga b'a kitsú:

—Tsjaha tu mí nihi ni xi kujínchíní santaha masen ni xi batexumaha.

²⁴As'ai tsitju takjún nga ngjingjásjaiyaha naaha:

—Mí nihi xi kuankia?

B'i kitsú na Herodiá:

—Nintaku Jua Bautista t'inchíhi.

²⁵As'ai jas'en tsuntsu ngáha takjún má xi t'jehen kab'ejña nda rei ko tsankihí niu:

—Mjena nga k'uainí nd'ai mamaí nga k'úeya taba ní nintaku Jua Bautista.

²⁶As'ai 'yún kik'ie babaha nda rei, tunga ngat'aha ní nga ja kats'ínkie Ntíaná nga ts'íntjusun éhen ko ngat'aha já xi kab'entut'áko ho yámixo, kui nga najmi t'jín nkú ts'in najmi kuitsuhu ra takjún. ²⁷Tjen'yún kits'ínkijihí nda rei nku nda jun nga kitsjáha kjuá nga k'j'uaíko nintaku Jua. As'ai ngji nda juun ko tsatekjá nintaku Jua aya nubayóo. ²⁸Nku taba y'éya nintaku Jua ko kitsjáha takjún, ko naaha takjún kits'ínkjas'ehen nintaku Jua.

²⁹Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyáha Jua ni xi kamoó, incha j'aikj'á yjoninte k'ien ko incha ngjingjáyaji.

B'i ts'in kits'ínkjen Jesu já xi un mií

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰Ta incha kama ñjakú ngáha já postru má t'jña Jesu ko incha kitsúya tentehe ni xi kits'in ko ni xi tsakúya. As'ai b'i kitsú Jesu:

³¹—Níbá suboo. Tankiáán nku ante t'axín tu xi n'ekj'áiyahaná.

At'ahá nkjin nkjún xuta xi t'íncha fi ko xi t'íncha f'ai, nga santaha najmi ta t'íncha sakúntehe ra tsa incha kjine niñu.

³²As'ai incha y'eya nku tsutsu nga ngji t'axín suba nku ante má najmi ch'a t'jín. ³³Tunga nkjihín xuta xi kiekehe nga incha ngji ko incha kamankjihín nga Jesu niu ko já ni'yakuyáha. As'ai incha tsitju

xutá xi tǐntu ngayjee nanki xi tǐn yo nga tsukú ngjihi má nga tífi Jesu. Incha tsichu tǐtjun xuto.

³⁴Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, kikié nga nkjin nkjún maha xutá xi tǐkuyáha. Kama nímaha, at'aha tǐjima xi nkú joyaha chutsanka xi najmi tǐjihin nda bastu. As'ai kik'atuts'ihin nga tsakúyaha nkjin tǐkjá ni. ³⁵Nk'ie nga kama ngixuun, incha j'aik'úhün já ni'yakuyáha kó b'a kitsúhu:

—T'axínt'a nkjún ei kó ja kama ngixun nkjún. ³⁶Tu sahá b'a t'ihin xuto nga katji nanki xi tǐjndai ei má nga kama k'uúatse ni xi kjine.

³⁷As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tu sahá jun tjohton ni xi kjine.

B'a kitsú jóo:

—¿A kuankín ch'atse ní jo unchan denario tǐjihin nínkuan kó k'uúaihi nga kjine xuta?

³⁸B'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha jóo:

—¿Nkú tǐjín maha nínkuan xi kich'o? Tankínk'ie xkiu.

Nk'ie nga ja b'a kits'ín jóo, as'ai b'a kitsú:

—Un nínkuan kó jo tǐjo.

³⁹As'ai b'a kitsúhu xutá nkjiun nga k'úéntu stín ajin naxichu xkjúen. ⁴⁰Tǐjín xi unchan kik'a stín yjoho nga incha y'entu, kó tǐjín xi cháte kik'a stín yjoho.

⁴¹As'ai jakj'á Jesu nínkuan xi uun kó tǐjo xi joo. Tsasenjinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achjǐhi Ntíaná. Tsakjánya nínkuon kó kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi kui incha ts'ínnndzjoho nínkuon. Ta tsakjánya tǐjo xi joo nga kitsjáha ngatentee xuto.

⁴²Ngatentee xuto incha kikjine niu santa nkúhu nga incha kitse sisihin. ⁴³As'ai j'áíya nínkuon kó tǐjo xi tsankiu. Te jo nisín kamaha.

⁴⁴Un mií maha já xi incha kikjine nínkuon kui chubó.

B'i ts'ín ngjisun Jesu ntáchak'uun

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha nga incha kjuas'en tsutsuu kó nga incha ngjuai tǐtjuhün ngabantá ntáchak'uun xi tǐjehen nanki Betsaida, kó tsasín niyá xuto nk'ie nga incha ngji ni'yaha. ⁴⁶Nk'ie nga ja kits'ínkji xuto, as'ai ngji nchjako t'axín Ntíaná asunntu tǐjenkiu.

⁴⁷Nk'ie nga ja kama jyuun, ja kamasehen ntáchak'uun tǐjénjin tsutsuu. Tunga máha Jesu, má kixiu kab'ejña. ⁴⁸As'ai kikié nga 'ni nkjún tǐkjenntá já ni'yakuyóo, at'aha ntjo 'yún nkjún tísatéjihin tsutsuu. Nkú ra ma nga ja tífi ma sen, tsichu tǐjennki Jesu jóo nga tǐfisun ntáchak'uun. B'a kits'ín xi kjuat'a niyáha jóo kits'ín.

⁴⁹Nk'ie nga kikié já ni'yakuyóo nga Jesu nibásun ntáchak'uun, sen kits'ín maha kó incha kikjintáya nkjún. ⁵⁰At'aha ngatentee incha kikiéhe kó incha kitsankjún. Tunga tǐjén'yún kinchjahá Jesu:

—¡Jyu ní! ¡Ahán niu! ¡Najmi tu binkjun!

⁵¹As'ai jas'enne Jesu jóo ko kitsjenjyúya ntjo. Tu ni xí kama nkjúhún ra jóo, ⁵²at'ahá najmi kjee mankjihín nkú tsuhu ra kjuankjúhún ninkuan xi incha kikjine, at'ahá ndjá tjíntuyá animahá.

**B'i ts'in kits'innkíhi Jesu xuta un xi tjin
nanki Genesaret**

(Mt. 14:34-36)

⁵³Nk'ie nga ja j'atikjako Jesu já ni'yakuyáha ntáchak'uun, as'ai tsichu nanki Genesaret. Yo andai ntáchak'uun y'é't'a'yún tsutsuu. ⁵⁴Nk'ie nga incha tsitju tsutsuu, tu tjen'yún incha kamankjihín ra xuta xi tjin yo nga Jesu niu. ⁵⁵As'ai xuto incha ngji ngayjee ante xi tjin yo nga ngji ts'ínkint'é xinkjín. Incha ngjiko xuta un xi tjihín má xi tjeheh incha kint'é nga tsú'ba Jesu nga kjintusún nachahan. ⁵⁶Tu má antehé ni xi jas'en Jesu, ndaha tsa ante xi xixi, ndaha tsa xi ihi, ko ndaha tsa andai nantia, incha kikjantu aya niyátée xuta un xi tjihín ko tsankihí tsa tsjantehe tsa tu andai tuts'in najyun xi yja ts'ínko. Ko kamanda ngayjee xi kits'ínko najyuhún Jesu.

**B'i ts'in tsakúya Jesu mí nihi xi ts'in sihi xuta
nginkun Ntiana**

(Mt. 15:1-20)

7 As'ai incha j'aisehe Jesu já fariseo ko k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo xi nibaha nanki Jerusalen. ²Kinchjayane k'ua já ni'yakuyáha Jesu nk'ie nga incha kikie nga tfincha kjine niñu nga najmi tjun bané ntsja. Kui xi tsuhu ra nga najmi incha ts'íntjusun sihin ntje cháha.

³At'ahá ngayjee xuta xi ntje judio tjeheh ra ts'íntjusun sihin ntje cháha, nga najmi incha kjine niñu tsa najmi titjun bané ntsja xi nkú ts'in tijnaha. 'Yún sa b'a ts'in já fariseo. ⁴Xuta judio nk'ie nga incha f'aihi niyátée, titjun bané sisin ntsja ko as'ai incha kjine niñu. B'a ts'in incha ts'íntjusuhun sihin ntje cháha. Ko tjíntu saha kj'aihí sin xi nkúhu ts'e chutsihín, ndjii ntánijuaha, stañaha ko kamaha. ⁵Kui kjuaha nga já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo kingjásjaiyaha ra Jesu:

—¿Á najmi ts'íntjusuhun já ni'yakuyáhi sin xi y'éjñaná ntje chána, nga tu b'ahá tjin kjinehe niñu? Najmi titjun bané ntsja.

⁶As'a b'i kitsú Jesu:

—¡Tu tsjohónuu nga bakuchúu xi nkú ts'in yankjún Ntiana! Kjuaxi kjáihín ni xi kitsú nda profeta Isaiá nk'ie nga b'a ts'in y'é't'a:

Kui xuta xu'bi tu ts'ahá benkjúnna,
tunga animahá kjin tijnaha an.

⁷Najmi chumi ni chjhi ra chje xi tsjana,

at'ahq tu kjuatéxumaha xutahá bakúya.

⁸At'ahq jun n'e t'axiún ni xi y'éjña Ntíaná nga tu sahá sin xi y'éjña xuta n'etjusun.

⁹B'i kitsú ya Jesu:

—Jun ja ya sisiun xi nkú ts'ín n'e t'axiún ni xi y'éjña Ntíaná tu xi sinnuu n'etjusahunnu. ¹⁰B'i ts'ín y'ét'a Moise éhen Ntíaná: “Chankjún na'mihí ko naahi.” Ko ta y'ét'a ya: “Xi ch'on kuitsu hu na'mihí ko tsa naaha, kui xi tjihin nga n'ek'ien.”

¹¹Tunga juhún b'a bixiún nga tsa tjín xi b'i kuitsu hu na'mihí ko tsa naaha: “Ngayjee ni xi tjinna nga kúásinkoho kai, ja chje kitsjaha Ntíaná”, ¹²tsa tjín xi b'a kuitsu, kui xi najmi ta tjíhín ra kjuayún tsa kuasinko na'mihí ko tsa naaha. ¹³Nk'ie nga b'a bixiún najmi ta n'echjhinu éhen Ntíaná tu ngat'ahq sin xi kin'ekjas'ennuu ko xi b'i ngján n'ek'atiya ngáha ruu xinkiu. Ko nkjin sa ni xi nkúhu xu'bi n'etjusun yo.

¹⁴As'ai b'i kitsú hu Jesu xuta nkjin:

—Tjenñju tentenú ko katumankjinnuu. ¹⁵Ndaha nku ni xi nibáha natsin ján nga fas'enjihin xuta, najmi ma ts'ín sihi nginkun Ntíaná. Ni xi bitjún níhi xuta, kui ní nihi xi ts'ín sihi. ¹⁶Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

¹⁷Nk'ie nga ngji t'axíhin xuta ko jas'en ni'yoó, as'ai já ni'yakuyáha kingjásjaiyaha nkú tsuhu ra én xi yéjña chubaya nga tsakúya. ¹⁸B'i kitsú Jesu:

—¿A ta ndaha jun najmi mankjinnuu? ¿A najmi yanú nga ngayjee ni xi nibáha natsin ján nga fas'enjihin xuta, najmi ma ts'ín sihi nginkun Ntíaná? ¹⁹At'ahq najmi animaha fas'enjin niu. Tu aya kats'ahá fas'en ko f'aya, as'ai bitju ngáha.

B'a ts'ín kitsúyaha nga ndaha nku nichine xi tjín najmi ma ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná.

²⁰B'a ta kitsú ya:

—Ni xi bitju ní ts'a xuta, kui ní nihi xi ts'ín sihi nginkun Ntíaná. ²¹At'ahq ajin animaha ní xuta nibáha ra nga ch'on ts'ín ts'innkjink'un, nga bangane kjuabixoon, nga tjín xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan, nga ts'ínk'ien xinkjín, ²²nga ndyjé ts'ín, nga 'yún ts'ín mje ni xi tjín, nga ch'on ts'ín, nga b'anacha, nga ts'ínkjas'ehe yjoho ni xi mjehe yjonintehe, nga ma xin k'un, nga ch'on tsuhu xinkjín, nga nk'a b'asje yjoho ko nga najmi nda ts'innkjink'un. ²³Ngayjee ni ch'onk'un xu'bi ajin animaha xuta bitju. Kui ní nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná.

B'i ts'ín nku tachjuún xi najmi ntjehe judio tjeheh ra tsankihí nku kjuanda Jesu

(Mt. 15:21-28)

²⁴As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ante xi tiña maha nanki Tiro ko nanki Sidon ko jas'en nku ni'ya. Najmi kama yuhu tsa tjín xi skue nga yo tjña. Tunga tu nkú kiyahá. ²⁵As'ai nku tachjuún xi tjñajihin

nku ndaninda takjihin, nk'ie nga kint'é nga Jesu tíjña yo, j'aisehe ko tsasinkunch'int'aha. ²⁶Tunga najmi ntjehe xuta judiohó tjehe n ra tachjúun, at'aha ante Sirofenicia kitsin. Kui xi j'ainkihi Jesu nga k'onsje ndaninda xi tíjñajihin takjihin.

²⁷Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Katse sisin ma ra tjun jántíu. At'aha najmi nda tjín tsa chjú'aha ninkuahan jántíu nga kj'uqihí nañóo.

²⁸As'ai b'a kitsú tachjúun:

—Johon, Chá Ntia, tunga santahá ni ko nañá xi b'entunkí kinte yámixo kjine xihí ninkuan xi bixuntuhu ntí xiu.

²⁹B'i kitsú Jesu:

—At'aha b'a kuixín, t'in ngáhani. Ja kuitjújihin takjihin ndanindoo.

³⁰Nk'ie nga tsichu ngáha tachjúun ni'yaha, kikie nga kjjíña ndju takjihin ko nga ja najmi ta tíjñajihin ra ndanindoo.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda staya tsakján'a

³¹As'ai tsitju Jesu ante xi tíña maha nanki Tiro nga j'a nanki Sidon. Tsichu ntáchak'un Galilea nga j'ajin ts'ihin nanki xi tjín ante Decapoli.

³²Yo j'aikoho xuta nku nda xi staya ko tsakján'a. Incha tsankihí Jesu nga ngjuénne ntsja ndo. ³³As'ai ngjikó t'axín Jesu ndo. Kitsungis'en najnú ntsja tjabaxínñju ndo ko ntá natéhe kik'onjnukoho ra naji ndo.

³⁴As'ai tsasenjinki nk'a ján nga nanka tsakj'á ntaha ko b'i kitsúhu ndo:

—Efata! —Kui éin xi tsuhu ra: ¡Katix'ái!

³⁵Ta kuihi chubo kint'é ndo ko kama ndáhi naji. Kinchja sisin.

³⁶As'ai b'a kitsúhu Jesu xuta nga najmi tu ch'a kuitsuyaha niu. Tungá ndahá tsa 'yún b'a kitsúhu xuta nga najmi kuitsuya niu, tu sahá tu nku incha kitsúyahá xuta ni xi kamoó. ³⁷Tu ni xí incha kama nkjúhún ra nga b'a incha kitsúhu xinkjín:

—Ts'in sisin tu mí nihí ni. Santaha maha ts'in nga nt'é xuta xi staya ko ts'in nga nechja xuta xi nima.

B'i ts'in kits'inkjen Jesu já xi ñju mii

(Mt. 15:32-39)

8 Nku niyá nk'ie nga ta kama ñjakú nkjúhún ngáha xuta ko nga najmi tjihin ni xi incha kjine, as'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyáha ko b'i kitsúhu:

²—Tíma nimana xuta nkjiin, at'aha ja tjihin jan nistjin nga tjintukona ei. Ja najmi ta tjihin ra nichine. ³Tsa b'ahá tjún ts'inkjí kjintía ni'yaha, kutsa incha kuayáyahá aya niyóo. At'aha tjín xi kjin nkjún nibáha.

⁴As'ai b'i incha kitsú já ni'yakuyóo:

—Tunga ante t'axín xu'bi. ¿Má xi tjehe kuankínchj'áhaná nínkuan xi kamahá ra xutá nkjiin?

⁵B'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjin nínkuan kich'o?

B'a incha kitsú jóo:

—Yatu maha.

⁶As'ai b'a kitsú Jesu nga k'úéentu xutá nkjiun t'anankiu. Jakj'á nínkuan xi yatuú kó kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná. Tsakjánya kó kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi n'endzjohó ra xutá. As'ai já ni'yakuyóo kits'ínndzjohó nínkuon xutá nkjiun.

⁷Kó ta y'a ya jóo k'ua tjió xixi. As'ai kitsjáha Jesu máb'achjíhi Ntíaná ngat'a ts'e tjió kó b'a ta kitsúhu já ni'yakuyáha nga ts'ínndzjohó xutá nkjiun niú. ⁸Kikjine xutá niú santa nkúhu nga kitse sisihin. As'ai j'áiya nínkuan xi ts'ankiu. Yatu nisín kama. ⁹Ma ra nju mií xutá xi incha kikjine nichinee. As'ai kits'ínkji Jesu xutá nkjiun ni'yahá ¹⁰kó jas'enko já ni'yakuyáha tsutsuu nga ngji ante Dalmanutá.

B'i kitsú Jesu nk'ie nga tsinchihí nku kjuankjún

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹As'ai incha j'ai já fariseo kó kik'atuts'ihín nga ngji kontraha ni xi tsakúya Jesu. Tu xi kikjut'ayák'uhun, tsankihí nga ts'ín nku kjuankjún xi kuakúchji nga Ntíaná kits'ín nibáha.

¹²Najmi kisasihin Jesu ni xi kitsú jóo kó b'i kitsú:

—¿Á t'bankihi xutá xi tjihin nd'ai nga skuehe nku kjuankjún? Kjuaxi ni xi tixinnuu nga najmi s'ejña chjihí xutá xi tjin nd'ai ndaha nku kjuankjún.

¹³As'ai ngji t'axihin jóo nga jas'en ngáha tsutsuu kó ngji ngabantá xinkuu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'inchjén na'yu san

(Mt. 16:5-12)

¹⁴Já ni'yakuyóo kichayahá nga incha kik'a nínkuan. Tu nku ichíhí nínkuan xi incha y'a nga kab'entuyá tsutsuu. ¹⁵As'ai Jesu b'a kitsúhu jóo:

—Nda chasoo. Chúhuun yjonuu na'yu sahan já fariseo kó na'yu sahan Herode.

¹⁶As'ai b'i ngján kinchjanijmíyakoho xinkjín já ni'yakuyóo nga najmi incha y'a nínkuan. ¹⁷Kamankjihín Jesu ni xi t'íncha tsu jóo kó b'a kitsúhu:

—¿Á t'ichubanijmíyahanu nga najmi kich'ahanu nínkuan? ¿A tu yje najmi kjehé ma chjinuu kó mankjinnuu? ¿Á b'a nkjún ts'ín ndjáha animanuu! ¹⁸T'íncha tunkun, tunga, ¿a najmi ma chjihínuu?

Ko tjinuu tjabaxínñju, tunga, ¿a najmi nu'yánú? ¿A najmi ta f'áitsjehénnuu? ¹⁹Nk'ie nga tsakjanyáha ninkuan xi uun já xi un mij maha, ¿nkú tjin nisín kama ninkuan xi tsankiu nga y'ekú?

B'a incha kitsú jóo:

—Te jo nisín.

²⁰B'i kitsú Jesu:

—Ko nk'ie nga tsakjanyáha ninkuan xi yatuu já xi ñju mij maha, ¿nkú tjin nisín kama ninkuan xi tsankiu nga y'ekú?

B'a kitsú jóo:

—Yatu nisín.

²¹As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á tu yje najmi kjehé mankjihinnuu ma?

B'i ts'ín kits'innkihí Jesu nku nda ka nanki Betsaida

²²Nk'ie nga tsichuko Jesu já ni'yakuyáha nanki Betsaida, as'ai incha j'aikoho xuta nku nda ka ko incha tsankihí nga ngjuáne ntsja nda ko. ²³Jak'á ntsja ndo nga tsitjuko natsihín nantío. As'ai tsátatéjnu tunkun ndo ko kingjáne ntsja. As'ai kingjásjaiyaha:

—¿A tjin ni xi tíma chjhihi?

²⁴B'a kitsú ndo nga tsase:

—Tíma chjina xuta. B'a k'un yá tu xi tíma k'un.

²⁵As'ai ta kingjáne ntsja ngáha Jesu tunkun ndo. Tsase sisin ndo nga kamanda. Kama chji tentehe ngayjee ni xi tjin.

²⁶As'ai kits'ínkji ni'yaha ndo nga b'i kitsúhu:

—Najmi ta bitjas'ehenni ajin nantío tsa kuixínyai ni xi kamahi.

B'i ts'ín kitsúya Pedro nga Jesu xi Ntíaná kits'ín nibáha

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷As'ai ngji Jesu ko já ni'yakuyáha ante xi tjin nanki Cesareá, má nga batéxuma nda Felipe. Nk'ie nga tjen aya niyóo, as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Yá xi títsu xuta nga an?

²⁸B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Tjin xi b'a tíncha tsu nga ji xi Jua Bautista. Tjin ngá xi b'a tíncha tsu nga ji xi Eliá. Ko tjin ngá xi b'a tíncha tsu nga nku nda profeta ji.

²⁹B'i kitsú Jesu:

—Ko jun, ¿yá xi bixiún nga an?

As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji xi Cristo.^c

³⁰As'ai b'a kitsúhu Jesu jóo nga najmi tu ch'a xi kuitsuyaha kui éin.

^c 8:29 “Xi kits'ín nibá Ntíaná” tsuhú ra “Cristo”.

B'i ts'ín kitsúya títjun Jesu nga n'ek'ien

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹Kik'atuts'ihin Jesu nga tsakúyaha já ni'yakuyáha nga tjihin nga un nkjún skuéhe Ntíhi Ndax'iun, ko nga jáchá xi tjihin xá ko já nq'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo najmi incha ts'iínkjáihin, ko nga n'ek'ien, ko nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo nga ja kj'ua jan nistjin.

³²Kitsúyaha ni xu'bi já ni'yakuyáha. As'ai Pedro ngjiko t'axín Jesu ko b'a kitsúhu nga najmi nda kits'ín nga b'a kitsú. ³³Tunga kits'ínk'ótjijak'uhún Jesu já ni'yakuyáha nga ndjá kinchjako Pedro:

—jTiyú xinní, Satana! At'aha najmi ni xi ts'e Ntíaná t'n'enkjíntak'uín. Ni xi ts'e ní xuta asunntej t'n'enkjíntak'uín.

³⁴As'ai kinchjaha xuta nkjiun ko já ni'yakuyáha nga b'i kitsúhu: —Tsa tjin xi mjehe tsjénnkina, kat'éch'o subaha yjoho ni xi mjehe ko katsjáha yjoho nga kuayá ngat'ana, as'ai katsjénnkina. ³⁵At'aha xi mjehe ts'iínk'anki suba yjoho nga k'úéjña tík'un, kui xi tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana ko ngat'aha én nda tsuhu Ntíaná, kui xi tu sahá n'ek'anki. ³⁶At'aha, ¿mí xi chjíhi ra tsa ts'iín ngana xuta ngayjee ni xi tjin asuntee, tsa tu sa ndyjahá ngá animaha? ³⁷¿Mí nihi xi tsjá nga k'u'échjintjai animaha?

³⁸Kui nga tsa tjin xi kama subaha ra an ko éna ajihin xuta ngatitsun xi tjin nd'ai xi najmi naxu t'incha nginkun Ntíaná, b'a ta ts'ín ta kama subaha Ntíhi Ndax'iun xuta xu'bi nistjin nk'ie nga kj'uaíko kjuachánkaha Na'mihí ko nga kj'uaíko ntítsjehe.

9 B'i ta kitsú ya Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. K'ua xi t'incha ei najmi kuayá santa nkúhu nga skué xi nkú ts'ín kuakúchji nga'yúhún Ntíaná nga ja kuatéxuma.

B'i kama nga kama chji kjuachánkaha Jesu

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

²Askahan nk'ie nga j'a jun nistjin, Jesu kinchja t'axíhin Pedro, Santiago ko Jua. Ngjiko t'axín suba jóo nku asunntu naxi nk'a. Yo kik'óntjaiya sénnistjihin Jesu nginkun jóo. ³Tsat'ai najyuhún. Taba xúxú kama. Najmi tjin asunntej xi kamaha b'a ts'iínk'íé taba taba najyuhún nga kuané nga xi nkú kik'ie najyuhún Jesu. ⁴Ta kikié jóo Eliá ko Moise nga t'incha nchjanjmíko Jesu. ⁵As'ai b'i kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, já b'a nda tjihin nga ei kuíntsubahaná! Tu sahá n'endai jan ni'ya yántsü, nku xi kama ts'i, nku xi kama ts'e Moise, ko nku xi kama ts'e Eliá.

⁶B'a kitsú Pedro at'aha najmi be mí nihi xi kuítsu, at'aha tu ni xí kitsankjúhún jóo. ⁷As'ai tu nkuhú ninti j'ai ts'ínnk'íéhen ko ajin nintü kinu'yá nku nta xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntína. Tjona. Tasinñjuhuu.

⁸Ko as'ai tjen'yún incha tsasehé andaihi jóo, tunga najmi ta ch'a xi kிகiehé ni. Tu Jesu síñako subahá saha.

⁹Nk'ie nga ja tñincha nibájen ngáha, b'a kitsúhu Jesu jóo nga najmi tu ch'a xi kuítsuyaha ni xi kíkíe santa nkúhu nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo Ntíhi Ndax'iun. ¹⁰Tu kui incha kíkíehé niu ko kinchjanijmíyakoho xinkjín nkú tsuhu ra nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo Jesu. ¹¹As'ai incha kingjásjaiyaha Jesu:

—¿Á b'a tsuhu já chjine'éhen kjuatéxumoo nga tjíhin nga kj'uaí títjuhun Eliq?

¹²B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga kj'uaí títjun Eliq ko k'uénda ngayjee ni xi tjín. Tunga, ¿nkú tsuhu ra nga b'a ts'ín tjít'aha éhen Ntíaná nga un nkjún skuehe ra Ntíhi Ndax'iun ko nga xi najmi chumi ni chjíhi ra n'e maha?

¹³Tunga an b'a tíxinnuu nga ja j'ai Eliq, ko ni xi mjehe xuta kits'íhin ndo. Kin'ehe xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná.

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda chí xi tññajihin nku ndaninda

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴Nk'ie nga incha j'ai ngáha má nga tjíntu já ni'yakuyá xingisoo, kíkíe nga nkjin nkjún xuta katsendáíhi ra jóo ko nga k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo tñincha b'ésiko jóo. ¹⁵Nk'ie nga kíkíe xuta nkjiun Jesu, tu ni xí incha kama nkjúhún ra ko tsangatsanka nga ngjikjaniñaha.

¹⁶As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi tjínkohonuu jóo?

¹⁷B'a kitsú nku nda xi síñajihin xuto:

—Ji nda maestru, kjúáikoho nda chína, at'aha nku ndaninda tññajihin xi najmi tsjántehe nga kuínchja. ¹⁸Tu má xi tje'hén ni nga fakj'áha, ts'ínkijnehe t'anankiu. Ixi b'éxúhú ts'a nda chína nga bate ni'yun ko bjá ndjáha. Ja b'a kuaxihín já ni'yakuyáhi nga k'onsje ndanindoo, tunga najmi kamahá ra.

¹⁹As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á b'a 'yún ichí s'ejihín ra Ntíaná xuta xi tjíhin nd'ai! ¿Nkjé kjin tjíhin nga kúátejñajinnuu? ¿Nkjé kjin tjíhin nga ts'in chúkjuanu?

Nibákonú nda chíu ei.

²⁰As'ai j'aich'áha nda chíu. Tunga nk'ie nga kíkíe ndanindoo Jesu, tjen'yún y'étsujneyáhá nda chíu ko tsijne t'anankiu nga ngjítikjá ko y'éxú ts'íhin ts'a. ²¹As'ai kingjásjaiyaha Jesu na'mihi nda chíu:

—¿Nkjé kjin b'a maha ra?

B'a kitsú ndo:

—Santa nkúhu nga ntí ichí. ²²Nkjin niyá ja sa kjaníkj'ajihin nd'ú ko ntóo nga mjehe ts'ínk'ien ntína. Tsa tjín ni xi kamahi n'ei kai, katuma nimani jin ko tisinkoni.

²³As'ai b'i kitsú Jesu:

—“Tsa kamahi”, túbixín. Xi s'ejihín Ntíaná mahá tū mí nihí ni.

²⁴Tjen'yún 'yúhún kinchjā nā'mihí ndā chíu nga b'ì kitsú:

—S'ejinna Ntíaná. Tisínkoní tū xi najmi jo jan kamahana.

²⁵Nk'ie nga kikié Jesu nga tíma ñjakú nkjún xutā, as'ai ndjá kinchjako ndanindoo:

—Ji ndaninda xi t'n'e stayai kō najmi tí'bainteihí nga kuinchjā ndā chí, an b'ā tíxihin: titjújihín kō najmi tā bitjas'enjihín rì.

²⁶As'ai tsitju ndanindoo nga kikjintáya ts'íhin kō nga 'yún y'étsujneyá ndā chíu. Kis'ejña ndā chíu xi nkúhu tsa k'ien. Nkjin xutā xi b'ā kitsú:

—Ja k'uen.

²⁷Tunga jakj'áhá Jesu ntsja ndā chíu nga kikjesíntjen kō tsasinjña ngáha.

²⁸Nk'ie nga jas'en Jesu ni'yahā, as'ai já ni'yakuyáha kingjásjaiya t'axíhin:

—¿Á najmi kamahani kuakich'onsjeheni ndanindoo?

²⁹As'ai b'ì kitsú Jesu:

—Jáninda xi nkúhu xu'bì najmi chūbā bitju. Nk'ie nga chūbakaá Ntíaná kō nk'ie nga bintsūbā kjintíáá, nk'iehé nga bitju.

B'ì ts'ín tā kitsúyahá ngáha Jesu nga n'ek'ien

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰As'ai tsitju yō nga incha j'ajin ante Galilea. Najmi kama mjehe tsa tjin xi skuēhe nga yō j'a, ³¹at'ahā b'ì ts'ín tsakúyahā já ni'yakuyáha:

—N'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja xutā kō incha ts'íink'iehen. Askahan nga ja kuayá, kj'uaíya ngáha rā nga ja kj'ua jan nistjin.

³²Tunga najmi kamankjihín rā já ni'yakuyóo én xu'bì kō najmi kama k'un kingjásjaiyaha.

B'ì ts'ín kitsúya Jesu yá xi 'yún nk'a tjen

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³As'ai incha tsichu nanki Capernaum kō nk'ie nga ja tíjña aya ni'yoo, kingjásjaiyaha já ni'yakuyáha:

—¿Mí nihí xi tíchubanijmíyakohonu xinkju aya niyóo?

³⁴Tunga najmi kinchjahá jóo, at'ahā aya niyóo kinchjanijmíyakoho xinkjín yá xi 'yún nk'a tjen ajihin. ³⁵As'ai y'ejña Jesu, kinchjahā já ni'yakuyá xi te joō kō b'ì kitsúhu:

—Tsa tjin xi ndā k'aku mjehe kama ajinnuu, tū sahā ndā musu kats'ín ma yjohō kō kats'ínxát'ahā já xingisoo.

³⁶As'ai jakj'á nku ndā chí kō tsasínjñajin masehen jóo. Kitsubakjá ts'íhin ndā chíu nga b'ì kitsú:

37—Xi ngajona ts'ínkjáíhìn ra nku nda chí xi nkúhu xu'bi, kui xi an títs'ínkjáínna. Ko xi ts'ínkjáínna, najmi tu nku an títs'ínkjáínna. Ko ta xi kits'in nibána títs'ínkjáíhìn.

**B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu
xuta xi najmi fi kontraha**

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

38 As'ai b'a kitsú Jua:

—Ji nda maestru, kiyai nga nku nda ngajohi tím'osjehe jánindo. Tunga kik'iech'ohó ri at'aha najmi ná tjenkoná.

39 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha tsa tjín xi títs'in nku kjuankjún ngajona, kui xi najmi kama tsa tu sa a kui ch'ohón ts'in künchjayane ngáhana. 40 At'aha xi najmi tífi kontrana, kui xi ná makoná. 41 Tu yáhá ni xi tsjánuu tsa tu nku chutsín ntánijua at'aha an tjenkinú, kjuaxi ni xi tíxinnuu nga k'uaihi chjíhi xuta xu'bo.

**B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi ts'ínkijnejin
jé xuta xingisoo**

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

42 Tu yáhá ni xi ts'ínkijnejin ngatitsun nku nda chí xi nkúhu xu'bi xi s'ejihìn an, tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'íiun tsa s'et'a 'yúnt'a kásin nku ndjio chánka ko chjanik'ajin ntáchak'uun. 43 Tsa ntsai títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá tichákjái. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en nimaí má nga k'úentu tík'un xuta, nga najmi k'úinkoi nga joo ntsai ngak'ien, má nga najmi mahá 'meya nd'íu. 44 Yo najmi 'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

45 Tsa tsukui títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá tichákjái. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en nimaí má nga k'úentu tík'un xuta, nga tjít'a nga joo tsukui nga ajin nd'í ngak'ien chjanik'ajihin, má nga najmi mahá 'meya nd'íu. 46 Yo najmi 'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

47 Tsa tunkuín títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá n'esjei. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en kat'ai má nga batéxuma Ntíaná, nga najmi tsa tíincha nga joo tunkuín tsa tu sa ajin nd'í ngak'iehén chjanik'ajin ngáhi, 48 má nga najmi 'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

49 At'aha nd'í n'entiakoho ngayjee xuta. 50 Nda naxo, tunga tsa ndyja nga'yúhün, ¿nkú ts'in kama ntia ngáha? Kas'e ajinnuu naxa xi tíxinnuu ko b'i ngján jyu tintsuakoo xinkiu.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu kjuabixoon

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 Tsitju Jesu yo nga ngji ante xi tjín Judea ko ante xi tjín ngabantá ntáje Jordan. Ta kama ñjakút'a nkjúhün ngáha ra

xuta. Tsakúyaha éhen Ntíaná xi nkú nga ts'ín tehente. ²As'ai k'ua já fariseo j'aisehe tu xi kjút'ayák'uhun ra. B'i ts'ín kingjásjaiyaha:

—¿A kama nku nda chuba ts'ínkjehé kjuabixahan nga k'uéjña chjuúhun?

³B'i kitsú Jesu:

—¿Nkú ts'ín y'éjñanuu Moise?

⁴B'a incha kitsú jóo:

—Moise kitsjá kjua nga nku nda kama kjésintjen nku xujun má nga ja títs'ínkje kjuabixahan ko b'a ts'ín kama k'uéjñaha chjuúhun.

⁵As'ai b'i kitsú Jesu:

—At'aha ndjá animanuu, kui kjuaha nga b'a ts'ín y'éjnahanuu Moise. ⁶Tunga nga tuts'ihin ni, nk'ie nga kits'ínnda Ntíaná asuntee, “nku chjuún nku x'in kits'ínnda xuta” tjít'a. ⁷Ko ta tjít'a ya: “Kui kjuaha nga nku nda k'uéjñaha na'mihi ko naaha nga k'uéjñako chjuúhun. ⁸Nga joo nkuhú kuichú ma.” Kui nga najmi ta jo ma saha. Nku ní yjoninte incha maha. ⁹Kui b'a maha, ni xi y'é'yúhun Ntíaná, najmi xuta kjéndaya.

¹⁰As'ai já ni'yakuyáha ta kuihi niu kingjásjaiya ngáha ra nk'ie nga ja incha j'ai ni'yaha. ¹¹B'i kitsú Jesu:

—Tu yáha ni xi k'uéjña chjuúhun ko kuixanko kj'ai tachjuún, kui xi títangane kjuabixahan. ¹²Ko tsa nku tachjuún k'uéjña x'ihin ko kuixanko kj'ai nda, kui xi ta títangane kjuabixahan.

B'i ts'ín nda kinchjane Jesu jánti xiú

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³As'ai incha j'aiko xuta ntíhi tu xi Jesu ngjuénnehe ra ntsja. Tunga já ni'yakuyóhó b'a kitsúhu xuta nga najmi b'a incha ts'ín.

¹⁴Nk'ie nga kieke Jesu ni xi t'íncha ts'ín jóo, najmi kisasihin niu. As'ai b'a kitsúhu:

—Tjehenntohoo jántiú nga kanibásena. Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha xuta xi b'a ts'ín tjíntuyáha xi nkú joyaha jánti xi, kui xi tjeheh ra nga Ntíaná kuatéxumaha. ¹⁵Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi najmi ts'ínkjáihin nga Ntíaná xi batéxuma xi nkú ts'ín ts'ínkjáihin nku nda chí ni xi 'baihi, kui xi ndahachí najmi kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

¹⁶As'ai jakj'á jánti xiú nga ts'ank'a ko kingjénne ntsja nga nda kinchjane.

B'i ts'ín kinchjanijmíko Jesu nku nda nchíná

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷Nk'ie nga ja títbitju Jesu yo nga ts'ín niyá, as'ai j'ai tsuntsu nku nda. Tsasinkúch'int'aha ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, ji xi ndai, ¿mí nihi xi ts'ian tu xi kama ts'ínkjáihin ra nga kúátejña t'ík'un sían?

18 As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á an xi nda tí'mihini? Najmi tjin xi ndaha, nku tutuhú Ntiana.
19 Yai xi nkú ts'in tjit'a kjuatéxumoo: “Najmi tu n'ek'iein. Najmi tu biyunéi kjuabixoon. Najmi tu ndyjé n'ei. Najmi tu testiyu tsank'á n'ei. Najmi tu ch'anach'aihi xuta xingisoo. Chankjún na'mihi ko naahi.”

20 B'a kitsú ndo:

—Ji nda maestru, ngayjee ni xu'bo títs'intjusan santa nkúhu nga ndyjana.

21 As'ai Jesu kama nimaha ndo nga tsase'a ko b'i kitsúhu:

—Nku ni ndyjat'a sahi. T'ihinteñai ni xi tjihin ko tjeihin xuta x'an. B'a ts'in s'ehe ri kjuanchiná ndjiojmi ján. As'ai nibái nga tsjénkiní.

22 Tungá nk'iehé nga kint'é ndo éin, kik'ie babaha ko kik'ie nusin nusihin nga ngji, at'aha 'yún nkjún nchiná.

23 As'ai tsase Jesu andaihi ko b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Á b'a 'yún 'ni tjihin tsa xuta xi nchiná nkjúnhun kjuas'enjihin nga Ntiana xi kuatéxumaha!

24 Kama nkjúnhun já ni'yakuyóo én xi kitsú Jesu, tunga b'ahá ta kitsú ngáha Jesu:

—Jun ntíng, já b'a 'yún 'ni tjihin nga kjuas'enjihin xuta nga Ntiana kuatéxumaha! 25 Tu sahá najmi 'ni tjin tsa nku chu camello kjuas'en tixaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntiana xi kuatéxumaha.

26 Tu ni xí kama nkjúnhun saha jóo ko b'a kitsúhu xinkjin:

—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?

27 As'ai tsase'a Jesu jóo ko b'a kitsúhu:

—Xuta ndahachí najmi kamaha ts'ínk'anke yjoho, tunga Ntiana máha ts'ínk'anke xuta. At'aha tu mí nihí ni xi máha ts'in Ntiana.

28 As'ai b'a kitsú Pedro:

—Xi nkúhu jin, ja y'entu tentei ni xi tjinni ko tjennkihi nd'ai.

29 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tu yáhá ni xi y'éjña ni'yaha, tsa já nts'e, tsa jminchjin nichja, tsa naaha, tsa na'mihi, tsa ntíhi ko tsa jná xi tjihin ngat'ana ko ngat'aha én nda tsuhu Ntiana, 30 kui xutai k'uai ngáha ra unchan niyá tjihin ni xi y'éjña. Nd'ai asunte xu'bi k'uaihi ni'ya, já nts'e, jminchjin nichja, naaha, ntí ko jná, ko ta tsjénki uncha. Ko nistjin xi nibá askahan k'uaihi nga k'úentu t'k'un sín. 31 Nkjin xuta xi tjun nd'ai tsjénki, ko nkjin xi yjanki nd'ai xi tsjén tíjuna kama ngáha.

B'i ts'in ta kitsúya ngáha Jesu nga kuayá

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

32 Nk'ie nga t'íncha ts'in niyá nga t'íncha fi nanki Jerusalen, Jesu tjeñ tíjuhun xuta ni'yakuyáha. Kama nkjúnhun jóo ko t'íncha tsankjún

nga tjenkhih_i. As'ai ta kinchja t'axíhín ngáha ra já ni'yakuyá xi te joo ko kik'atuts'ihín nga kitsúyaha ni xi kamat'ain. ³³B'i kitsúhu joo:

—Tjenñju. Ja t'bankiaán nanki Jerusalen. Ja n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui xi incha tsjá kjua nga n'ek'ien ko as'ai ts'ínkjas'ehe xuta xi najmi ntje Israel tjehe ra. ³⁴Kui xi kuajnikiehe ko kuatétéjnuhu. K'uéhe ko ts'ínk'ien. Tunga nk'iehé nga ja k'jua jan nistjin, k'juaíya ngáha ra ngabayoo.

B'i ts'ín Santiago ko Jua tsankih_i Jesu nku kjuanda

(Mt. 20:20-28)

³⁵As'ai Santiago ko Jua xi jáha Zebedeo maha, kui xi incha j'aise tiñaha Jesu ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, mjeni nga k'uaini ni xi kuinchíhi.

³⁶B'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi mjenuu nga ts'ian?

³⁷B'a incha kitsú joo:

—K'uainteni nga nku xi k'úejña kixih_i ko nku xi k'úejña skjúhín nistjin nga n'ekjálhín kjuachákahi.

³⁸As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi yo ni xi t'binchu. ¿A kuichúkjuanuu nga un skuenuu xi nkú ts'ín un skuená? ¿A kuichúkjuanuu nga n'ekjóhoon kjuanima xi ts'inkjálhín?

³⁹B'a incha kitsú joo:

—Kuichúkjuani.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga un skuenuu xi nkúhu an ko nga choo kjuanima xi ts'inkjálhín. ⁴⁰Tunga tsa kuintsuboo nga kixina ko tsa skjúnna, najmi an tíñana nga tsja niu. Ja tíntu xi tíña ndaha kui antee.

⁴¹Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyá xi tee niu, incha kits'ínkjanke Santiago ko Jua. ⁴²Tunga kinchja ñjahá ra Jesu joo ko b'i kitsúhu:

—Yo xi nkú ts'ín xuta xi t'jihin xá ei asunntej 'yún ndjá ts'ínko xuta xingisoo, ko xi t'jihin nga'yún ts'ín nga nu'yá'éhen. ⁴³Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi mje níhi nga nda k'aku kama ajinnuu, kui xi kats'ín ni xi nda ngandanuu. ⁴⁴Xi mjehe nga tjun kama ajinnuu, kui xi katuma nda musunuu. ⁴⁵At'aha ta ndaha Ntíhi Ndax'iun najmi j'ai tsa tu xi kui nda n'ehé ra. J'ai ní tu xi ni xi ngandaha xuta j'ai ts'ihin ko tu xi ts'ínkjas'ehe yjoho nga k'uéchjintjai nkjin xuta.

B'i ts'ín kits'ínkhih_i Jesu nku nda ka

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶As'ai incha tsichu nanki Jerico. Ko nk'ie nga t'bitju Jesu yo ko já ni'yakuyáha ko xuta nkjin xi tjenko, tu yohó andai niyóo kab'ejña nga

tíbanki chje nku nda ka xi 'mi Bartimeo, xi ntíhi Timeo maha. ⁴⁷Nk'ie nga kint'é nga nibá tiña Jesu nda Nazaret, as'ai kik'atuts'ihin nga kikjintáya:

—Ji Jesu, ji xi ntjehe David, katuma nimahi an!

⁴⁸Nkjin xuta kinchjatikoho tu xi k'uéchja'aha ts'a. Tunga tu sahá yún kikjintáya sa:

—Ji xi ntjehe David, katuma nimahi an!

⁴⁹As'ai tsasin'yún Jesu ko b'a kitsú:

—Chubohoo ndo.

As'ai b'i kik'ihin nda ko:

—Tsjo katumahi. Tísintjein, at'aha tinchjahi.

⁵⁰Kikjaníya najyun ndjuhu ndo ko xuúhun tsisintjen nga ngjik'úhun Jesu. ⁵¹As'ai Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Mí xi mjehi nga ts'ihin?

B'a kitsú nda ko:

—Ji nda maestru, mjena nga kama chjina.

⁵²B'i kitsú Jesu:

—T'in ngáhani. At'aha kuas'ejihin nga Ntíaná kits'in nibána, kui nga kama nkihi ri.

Ta kuihi chubo kama chjihí ndo ko kitsjennkíhi Jesu nga kits'ínko niyá.

B'i ts'in jas'en Jesu nanki Jerusalen

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

11 Nk'ie nga ja tíncha bichú tiña nanki Jerusalen nga incha j'ai Betfage ko Betania, nanki xixi xi tiña maha asuntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, as'ai kits'ínkji Jesu jo já ni'yakuyáha ²nga b'i kitsúhu:

—Tankiún nanki ichi xi tijná tiña ján. Nk'ie nga ja kuichú yo, sakúnuu nku ntí búrrú xi tjt'a'yún, xi najmi kjee ch'a b'esúhun. Chjundáyo ko nibáko eí. ³Ko tsa tjin xi b'a kuitsunuu nga ngjuásjaiyanuu: “¿Á b'a t'n'ehenu?”, b'a t'ihuun: “Nda maestru rú machjéhen chu. As'ai rú ts'iínk'óya ngáha.”

⁴As'ai incha ngji já ni'yakuyóo ko kisakúhu ntí búrrú xi tjt'a'yúnt'a nku ankjuá xi tjen andai niyóo ko kikjendáya. ⁵K'ua xuta xi tíncha yo kingjásjaiyaha:

—¿Mí nihi xi t'n'o? ¿Á jun tichjundáyahanu ntí búrrúu?

⁶Tunga b'ahá kitsú já ni'yakuyóo xi nkú nga kitsúhu Jesu ko kitsjantehe jóo nga ngjuáiko chu. ⁷Incha j'aikoho Jesu ntí búrrúu. Najyuhun incha kingjásuhun ko Jesu y'esúhun chu. ⁸Nkjin nkjún xuta incha kingjántu najyuhun aya niyóo, ko k'jáí ngá xi tjiaha yá incha tsatet'a ko kingjántu aya niyóo.

⁹Yún kikjintáya xuta xi yja títjuun ko xi yjankiu nga b'i incha kitsú:

—;Kats'ínk'ankiná Ntíaná! ;Ntíaná nda kats'ínko xi kits'ín nibá ngajohó! ¹⁰;Ntíaná nda kats'ínko xi kits'ín nibá nga kuatéxuma, xi ts'ínkjáfhin xáha ntje chána David! ;Kats'ínk'ankiná Ntíaná xi tíjña nk'a ján!

¹¹Jas'en Jesu nanki Jerusalem kó ngji natsihin ninku má ma ñjakú xutá. Nk'ie nga ja kamahá nga tsasehe ngayjee ni xi tjín andaihi, as'ai tsitju nga ngjiko nanki Betanía já ni'yakuyá xi te joo. At'aha ja kama ngixun.

B'i ts'ín ndjá kinchjako Jesu yá higuera xi najmi tjihin tu

(Mt. 21:18-19)

¹²Nístjin xi ma ndyjuun nk'ie nga incha tsitju ngáha nanki Betanía, tu kama bjohó ra Jesu. ¹³Kjin tjen sa nga kieke nku yá higuera xi xkfén kó ngjisehe yoo tsa tu ahá ni sakúhu tu. Tunga nk'ie nga tsichuk'úhún yoo, tu ndahá nku tu najmi kisakúhu, tu subahá xka. At'aha najmi nístjihin tu higo. ¹⁴As'ai b'i kitsúhu yá higuera:

—Ndahachí najmi tá ch'a kjinehe tu xi s'ehi.

Kint'é já ni'yakuyáha nga b'a kitsú.

B'i ts'ín kik'onsje Jesu já xi tíincha batéña chu má ma natsihin ninku

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵Incha tsichu nanki Jerusalem kó jas'en má ma natsihin ninku. As'ai kik'atuts'ihin Jesu nga kik'onsje já xi tíincha batéña kó xi tíincha b'atse chu yo. Kits'ínk'ótsjá yámixahá já xi tíincha ts'ínk'óntjaiya toon kó yáxilehe já xi tíincha batéña chutuju. ¹⁶Kó tá ndaha nku najmi ch'a kitsjantehe tsa kj'uatikjako natsihin ninku tsa mí nihi. ¹⁷B'i kitsú nga y'éjña chji éhen Ntíaná:

—B'a ts'ín tjít'a éhen Ntíaná: “B'a k'úhín ni'yaná nga kui xi kama ni'ya xi má nga xutá xi nibaha ngayjee naxinantá xi tjín asuntee incha kuinchjako Ntíaná.” Tunga jun antehe já ndyjé tín'e mo.

¹⁸Kint'é én xu'bi já na'mi k'aku kó já chjine'éhen kjuatéxumoo kó incha tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'ínk'iehen Jesu. Tunga incha tsankjúhún Jesu, at'aha ngayjee xutá nkjiun tíincha ma nkjúhún xi nkú ts'ín t'bakúya.

¹⁹Nk'ie nga ja kama jyuun, tsitju ajin nantio Jesu kó já ni'yakuyáha.

B'i ts'ín kixí yá higuera xi ndjá kinchjako Jesu

(Mt. 21:20-22)

²⁰Nk'ie nga tá jyuhún nístjin xi ma ndyjuun, incha j'a má xi tjeheh síjña yá higuera kó kieke nga santaha kó kjamahá yoo ja kixí.

²¹J'áítsjehen Pedro niu, as'ai b'a kitsú:

—Ji nda maestru, chasē ma ri. Ja kixí yá higuera xi ndjá kichubakoi.

22 As'ai b'i kitsú Jesu:

—N'e s'ejiun Ntíaná. **23** Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tu yáhá ni xi b'a kuítsuhu asunntu tjenki xu'bi: “Tiyú xin yo ko chjanik'ajin yjohi ntáchak'uun”, kama xi nkú kuítsu tsa najmi jo jan kamahá nga s'ejihin nga b'a kama xi nkú nga títsu. **24** Kui nga b'a tíxihinnuu. Ngayjee ni xi kuínchíhuu Ntíaná nga chubakoo, n'e s'ejiun nga n'ekjóhoon ko b'a kama.

25 Nk'ie nga tíchubakoo Ntíaná, n'endyjat'ohoo tsa tjín xi tjínkokjuanu, tu xi b'a ts'ín ta Na'minnuu xi tíjñaha ndjiojmi ján ts'ínndyjat'ahanuu ngatitsunnuu. **26** Tunga tsa najmi n'endyjat'o, ta ndaha Na'minnuu xi tíjña ndjiojmi ján najmi ts'ínndyjat'a ngatitsunnuu.

B'i kama nk'ie nga kingjásjaiyaha já tjíxoo Jesu yá xi kitsjá xáha

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

27 As'ai ta incha j'ai ngáha nanki Jerusalen. Nk'ie nga tsú'ba Jesu má ma natsihin ninku, as'ai j'aik'úhun já na'mi k'aku, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko jáchá xi ta tjíhin xá. **28** B'a incha kitsúhu:

—¿Mí xá xi tjíhin nga b'a t'n'ei? ¿Yá xi kitsjá xáhi nga b'a t'n'ei?

29 B'i kitsú Jesu:

—Ko an ta kuasjáyanuu nku ni. N'ek'óyanú, as'ai xínyanuu mí xáha xi tjínna nga b'a títs'ian. **30** ¿Yá xi kits'ín nibáha Jua Bautista nga j'aiténtá xuta? ¿A Ntíaná, a ra xuta asunntehí? N'ek'óyanú.

31 As'ai b'i kitsúhu xinkjín nga kinchjanijmíyaha niu:

—Tsa: “Ntíaná kits'ín nibáha Jua”, kuixíáán, as'ai b'a kuítsuná: “¿Á najmi kis'ejihinnuu ni xi kitsúhu Jua?” **32** Tunga najmi kama tsa: “Xuta asunntej kits'ín nibáha”, kuixíáán.

B'a incha kitsúhu xinkjín at'aha tsankjún xuta nkjiun, at'aha ngayjee xuta b'a tsu nga nku nda profeta kama Jua. **33** Kui nga as'ai b'a incha kitsúhu ra Jesu:

—Najmi yai.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko ta ndaha an najmi xínyanuu yá xi kitsjana nga b'a títs'ian.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi najmi naxu fiko xá xi kik'aihi

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 As'ai Jesu b'i ts'ín tsakúyaha xuta nga y'éjña chubayaha: —Nku nda y'éntje tuntsjajé. Y'éngi nch'á ko kits'ínnda nku ante má nga ts'íonnki tuntsjajé. Kits'ínnda nku xjó nk'a tu

xi kama chúnntaha antee. Kitsjá sáha antee já xi maha ts'ínxáko tuntsjajée, as'ai ngji kjin. ²Nk'ie nga ja tíjne tuu, as'ai kits'ínkjisehe ndo nku nda musuhu já xi títs'ínxáko tuntsjajée tu xi kuankihí ra tu xi kanéhe. ³Tunga jakj'áhá jóo nda musu nga kik'íéhe ko kits'ínkji tiya tiya.

⁴As'ai ta kits'ínkjihí ngáha ndo kj'ai nda musu. Tunga máha nda xu'bi, ni kik'onntjaihí jóo ko ch'on nkjún incha kitsúhu. ⁵Ta kits'ínkjihí ngáha kj'ai nda musuhu ndo, tunga kits'ínk'iehén ra jóo nda xu'bi. Nkjin sa já musu xi kits'ínkji ndo. K'ua xi kis'ehe ko k'ua xi kits'ínk'iehen jóo.

⁶Tíjña saha ndo nku xi ts'ín nibá, kui ntí xi tjo nkjúhun. B'i kitsú nga kits'ínkjisehe jóo: “Skuenkjún ntína jóo.” ⁷Tunga b'áhá kitsúhu xinkjín já xi ts'ínxáko tuntsjajée: “Kui xu'bo xi ts'ínkjáíhín ngayjee ni xi tíhín na'mihi. Tu sahá n'ek'ieén tu xi kama ts'añáhaná ni xi ts'ínkjáíhín.” ⁸As'ai jakj'á jóo ntíhí ndo ko kits'ínk'ien. Kik'onsje yjoninte k'ien natsin má nga tíntje tuntsjajée.

⁹Kui b'a maha, ¿nkú ts'íhín nda xi ts'e tuntsjajée? Kj'uaí ko ts'ínkje já xi ts'ínxáko tuntsjajée ko kj'ai já tsjá sá ngáha ra ante tuntsjajée.

¹⁰¿A najmi kjehe n'eyo ni xu'bi xi tjít'a xujun éhen Ntíaná? B'a títsu:

Ndjio xi kikjaníya já chjínexjóo ja j'ai ma ndjio k'aku.

¹¹Ntíaná xi b'a kits'ín ko ma nkjúnna nga chasehé.

¹²As'ai mjehe já xi tíhín xá nga kuakj'ánijé Jesu, at'aha kamankjihín nga kui kinchjanijmíyaha nga y'éjña chubaya. Tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun ko incha ngji t'axíhín Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi tjíhín nga s'echjíhí

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³As'ai kin'e nibásehe Jesu k'ua já fariseo ko k'ua já xi yjankihí nda rej Herode Antipa, tu xi ts'ínkjineyaha Jesu nku én xi najmi b'a tjín. ¹⁴B'a incha j'ai tsúhu:

—Ji nda maestru, yaí nga kjuaxi én xi chubai ko nga najmi ni xi sasíhín xuta chubai. 'Yún nanqa chaseihí. Naxu bakuyáí sisin ni xi ts'e Ntíaná. Kui nga, ¿a ma b'echjíhí nda tíjún Cesar ni xi f'áchjíná, a ra najmi? ¿A k'uaíhí, a ra najmi k'uaíhí raá?

¹⁵Tunga behé Jesu kjuajohonkjihín jóo ko b'i kitsúhu:

—¿Á an tíhjut'ayák'uhunnú? Nibákonú ei nku toon denario tu xi kuasehe ra.

¹⁶As'ai j'aiko jóo toon ko b'a kitsú Jesu:

—¿Yá xi ts'e sénnistjijn ko j'áín xi tjít'aha tooin?

B'a kitsú jóo:

—Ts'e nda tíjún Cesar.

¹⁷As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjohoon nda tíjtun Cesar ni xi ts'e nda tíjtun Cesar, ko tjohoon Ntíaná ni xi ts'e Ntíaná.

Tu ni xí kama nkjúhún ra jóo én xi kits'ínk'óya Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kj'uaíya ngáha ra xuta

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸Já saduseo bakúya nga najmi kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. As'ai k'ua xi incha j'aisehe Jesu nga kingjásjaiyaha. ¹⁹B'i incha kitsúhu:

—Ji nda maestru, y'ét'aná Moise: “Tsa nku nda xi tíjñaha chjuún kuayá nga najmi kis'ekoho ntí chjuúhún, nda nts'e tíjhin nga kuixanko ngáha chjuúhún, tu xi b'a ts'ín s'ehe ra ntí nda nts'e xi k'ien.”

²⁰Y'entu yatu já xi nts'e maha xinkjín. Tsixan nda xi tjuun tunga b'ahá tíjún k'ien. Najmi kis'ehe ntí. ²¹As'ai nda xi ma joho tsixanko ngáha tachjúun, tunga ta k'iehén ko najmi kis'ehe ntí. B'a ta kamaha nda xi ma jahan. ²²B'a ta ts'ín tsixanko tachjúun já nts'e xi k'oo, tunga ndahá nku najmi kis'ehe ntí. Askahan ta k'ien tachjúun.

²³Nístjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, ¿yá ndaha xi kama ts'e tachjúun, at'aha nga yatuú tsixanko?

²⁴As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi b'a tjín ni xi chubo, at'aha najmi mankjinnuu ni xi tíjt'a éhen Ntíaná ko ta ndaha nga'yúhún Ntíaná. ²⁵At'aha nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta, najmi ta kuixahan ko ta ndaha najmi ts'ínkixan ntíhi. B'a ní ts'ín k'úentu xi nkú ts'ín tíjntu ntítsje xi tjín ndjiojmi ján.

²⁶Tunga nga kj'uaíya ngáha ra xuta, ¿a najmi kjehé n'eyo má y'ét'a Moise má nga tínchjaníjmíyaha na'yá ntsje xi títiu? B'a kitsú Ntíaná nga kinchjako Moise: “An xi Ntíaha Abraham, Ntíaha Isaac ko Ntíaha Jacob.” ²⁷Ntíaná najmi Ntíaha animá. Ntíaha ní xuta tók'un. Tu xí najmi b'ahá tjín ni xi chubo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu má kjuatéxumaha xi 'yún chjíhi ra

(Mt. 22:34-40)

²⁸Ta j'ai nku nda chjine'éhen kjuatéxumoo. Kint'é ndai ni xi kichubaníjmíyaha ko kamankjihin nga b'a tjín én xi kinchja Jesu. As'ai kingjásjaiyaha:

—Ajihin ngayjee kjuatéxumoo, ¿má kjuatéxumaha xi 'yún chjíhi ra?

²⁹As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kui xu'bi: “Tasinñju, xuta Israel. Ntia xi Ntíaná maha, kui xi Ntia nku tutu. ³⁰N'etjói Ntíaná xi Ntíahi maha ngayjee animahi ko ngayjee nga'yíhin.

N'etjói xi nkú ts'ín tinchin kō xi nkú ts'ín n'enkjíntak'uin.”³¹ Kjuatéxuma xu'bi xi ma joho: “N'etjói xutahi xi nkú nga ts'ín tjohi yjohi.” Najmi tjin kj'ái kjuatéxuma xi 'yún chjí saha ra nga nga joo kjuatéxuma xu'bi.

³²As'ai b'a kitsú ndo:

—Johon, nda maestru, b'a tjin. Kjuaxi ni xi tóbixín, nga nku tutu maha Ntíaná kō nga najmi tjin sa kj'ái. ³³Kō nga n'etjái Ntíaná ngayjee animaná kō ngayjee nga'yunná kō xi nkú ts'ín n'enkjín t'ak'aán, kō nga n'etjái xutaná xi nkú nga ts'ín tjoná yjoná, kui xi 'yún chjí saha ra nga tū má chjehé ni xi s'etísun naxhan chje.

³⁴Nk'ie nga kint'é Jesu nga b'a tjin én xi kinchja ndo, as'ai b'i kitsúhu:

—Najmi kjin tinchihín má batéxuma Ntíaná.

Ndaha nku najmi tã kama k'un kingjásjaiya saha ra Jesu tsa mí nihi.

B'i ts'ín kingjásjaiya Jesu yá xi y'aha ra xi Cristo

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵Nk'ie nga t'bakúya Jesu má ma natsihín nínku, as'ai b'i kitsú:

—¿Nkú t'jihin ra nga b'a tsuhu já chjine'éhen kjuatéxumoo nga ntjehé David nibáha ra xi Cristo?^d ³⁶At'aha tã kuihi David b'a kitsú nk'ie nga Espiritu Santo Ntíaná kits'ínkinchjaha:

Ntíaná b'a kitsúhu Nda Ntiana:

“Tinchint'ání má batexuma.

K'uentú maná já kontrahi kinte tsukui.”

³⁷B'a ts'ín tã kuihi David kitsúhu nga Nda Ntíaha maha xi Cristo. Kui nga, ¿nkú ts'ín ntjehé David nibáha ra xi Cristo?

Tsjo nkjún kamaha xuta nkjin xi t'íncha mjéñjuhú ni xi t'ínchja Jesu.

B'i ts'ín y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já chjine'éhen kjuatéxumoo

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸B'a kitsú sa Jesu nga tsakúya:

—Chúhuun yjonuu já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui xi tsjoho nga bja najyun ndju nga b'ema kō nga tsjo ts'ín súniñaha niyátée.

³⁹Tsjoho nga b'entusún yáxile xi t'íncha títjun ni'ya sinagoga kō nga b'entu ante k'aku xi tjin nku s'í. ⁴⁰Kui xi kje'áha ni'yaha jminchjín xi ja k'ien x'ihin kō as'ai chuba 'yúhún tse nchjako maña Ntíaná, tū xi b'é'mat'aihin yjoho. 'Yún un skuéhe já xu'bi.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu toon chje

(Lc. 21:1-4)

⁴¹Ankjín kaxa toon chje kab'ejña Jesu kō t'ibase xi nkú ts'ín t'binchá xuta toon chjehé yo. Nkjin maha já nchiná xi 'yún tse toon

^d 12:35 “Xi kits'ín nibá Ntíaná” tsuhu ra “Cristo”.

tíbinchá. ⁴²Tu j'aihí nku tachjuún xi ja k'ien x'ihín. Kui xi jo toon xi tíntí tsinchá kaxa chje.

⁴³As'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyáha ko b'i kitsúhu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tachjuún x'ain 'yún tse kuatsjá sa nga ngayjee xuta xi k'oo xi tíincha b'éya toon kaxa chje. ⁴⁴At'aha ngayjee xuta xi k'oo ni xi t'ib'ankihí kuatsjá. Tunga máha tachjín, ngayjee toon xi tíñaha nga kjinneyaha nichine kuatsjá.

B'i ts'in kitsúya Jesu nga n'exúya ninku

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13 Nk'ie nga tíbitju Jesu má ma natsihín ninku, as'ai nku nda ni'yakuyáha b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, chase ma ri. ¡Á b'a nkjún k'uhun ndjio! ¡Á b'a tsjo ts'in kin'endaha ni xi t'ihín ei!

²As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A tíyai ninku ko xjóo ko ngayjee ni xi kin'enda ei? Ndaha nku ndjio najmi ta s'ejñasuhun ra xinkjín. Ngayjee n'exúya.

B'i ts'in tsakúya Jesu ni xi kama kintehe ni nga kfe asuntee

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Nk'ie nga kab'ejña Jesu asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo kixi yaha ninku, as'ai Pedro, Santiago, Jua ko Andre incha kingjásjaiya t'axíhín:

⁴—T'inyani, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí nihi xi kuakúchji títjun nk'ie nga ja kuitjusun ngayjee niu?

⁵As'ai kinchja Jesu:

—Chúhuun yjonuu nga najmi tu ch'a xi k'uanachannuu. ⁶At'aha nkjin maha xi kj'uaí nga an ts'ín ma yjoho. “An xi kui”, kuitsu ko k'uanachaha nkjin xuta.

⁷Nk'ie nga kúnú'yó nga t'ín kjuachán ko nga kúinchjanijmíyaha xuta kjuachán xi tíma, najmi tu binkjun. At'aha t'ihín ni nga b'a kama, tunga najmi kjehé kfe asuntee. ⁸At'aha xuta xi t'ín nku nanki kjaánko xuta xi kj'ái nanki. Nku nda rei kjaánko kj'ái nda rei. Chón kama kj'ái kj'ái nankihi ko s'e kjintá. Nk'ie nga ja b'a tíma, as'aihí t'ib'atuts'ihín kjuanima xi s'e.

⁹Jun chúhuun yjonuu. At'aha já t'ixóo n'ekjas'ennuu ko s'ennu aya ni'ya sinagoga. Ngat'ana ngjuaikohonuu xuta nginkun já títjuun ko nginkun já rei, tu xi k'úinyaha ruu jóo yáha an. ¹⁰Kintehe ni nga kfe asuntee t'ihín nga s'enijmíhi én nda tsuhu Nt'ianá ngayjee naxinantá xi t'ín asuntee. ¹¹Nk'ie nga ngjuaikonijénuu xuta nga ts'ínkjas'ennuu nginkun já t'ixóo, najmi tu fantaha ruu yjonuu mí éhen xi kuixfún. Én xi k'uaínuu kui chubo xi chubo, at'aha najmi jun xi chubo. Espiritu Santo xi kúinchja.

12'Xi tí'mi nda nts'e ts'ínkjas'en nga n'ek'ien nda nts'e. Xi tí'mi na'mi ts'ínkjas'en ntíhí. Xi tí'mi ntí kjaánko xi cháha ko ts'ínk'ien. 13Ngat'ana ts'ín unkiehenuu ngayjee xuta. Tunga xi tu nku ndjáha kuasinjá, kui xi k'uanki.

14'Y'ét'a nda profeta Daniel nk'ie nga najmi chankjún ante tsjehe ninku. Choo xi b'a ts'íun.

B'í kitsú Jesu ko xi títs'inya xujun katumankjihin. B'í ta kitsú ya: —Kui nistjiun katanka xuta xi tjíntu ante Judea xi tjehe asunntu tjenki. 15Xi kab'ejnasun nk'a ni'yaha, najmi tu kuitjuen ko ta ndaha najmi tu kjuas'en ni'yaha nga kjuakj'ásje ni xi tjihin. 16Xi kafi jná, najmi tu k'oóya nga kjuakj'á najyuhun.

17'Nimá rú ts'ihin jminchjín xi y'a ntí ko xi títs'ínki ntí kui nistjiun! 18Tinchíhuu Ntíaná tu xi najmi nistjin church'an b'a kamaha. 19At'aha 'yún s'e kjuanima nistjin xu'bo, kjuanima xi najmi kjee s'e santa nkúhu nga tuts'ihin ni nga kits'ínnda Ntíaná asuntee. Ko ta ndaha najmi s'e askahan nku xi b'a joyaha. 20Tsa najmi kuatekjá Ntíaná chuba nistjin xu'bo, nda ra nku najmi k'uanki kai. Tunga jahá tsatekjá Ntíaná chuba nistjin xu'bo ngandaha xuta xi j'ájin.

21'Kui nistjiun tsa tjin xi b'a kuitsunuu: “Chasoo, ei tijná xi kits'ín nibá Ntíaná”,^e ko tsa b'a kuitsunuu: “Chasoo, ján tijná”, najmi tu n'e s'ejiun. 22At'aha incha kjuai xi b'a kuitsu tsank'á nga kui xi kits'ín nibáha Ntíaná ko xi já profeta ts'ín ma tsank'á yjoho. Kui xi incha ts'ín nkjin tjká kjuankjún tu xi k'uanachaha ra xuta, xi kohó ra xuta xi j'ájin Ntíaná kamaha ra k'uanachaha. 23Tunga máha jun, chúhuun yjonuu. Jahá tíxinya títjunnuu ngatentee ni xu'bi.

B'í kama nistjin nga kjuai ngáha Ntíhí Ndax'iun

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

24'Tunga kui nistjiun, askahan nga ja kjuai kjuanima xu'bo, kama jyun ts'íu ko sóo najmi ta ts'ín ndzjehen. 25Niñu xi tjin nk'a ján kuixuntu ko k'uatse ni xi tjin nk'a ján. 26Nk'iehé cha Ntíhí Ndax'iun nga tjenjin nintiu nga nibáko ngayjee nga'yuhun ko kjuachánkaha. 27As'ai ts'ínkji ntítsjehe nga k'uéntukú xuta xi j'ájin xi tjíntu tu má xi tje'hén ni, b'aha ra má b'atuts'ihin ra asuntee santaha má fekuhu ra.

28'Katumankjinnuu ni xi b'éjña chjinuu yá higuera. Nk'ie nga ja tju nts'én tjiaha yoo ko tjuhu xka, yo nga ja tábichú tiña chunuboo. 29B'a ta ts'ín nk'ie nga ja choo nga ja b'a tíma, katumankjinnuu nga ja tjeñ tiña Ntíhí Ndax'iun xi nkúhu tsa asti ankjuo sjíña. 30Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kuitjusun ngayjee ni xu'bi kintehe ni nga kuayáye xuta xi tjin nd'ai.

31Kamaha asuntee ko nk'a ján ndyja, tunga éñna najmi kjuai tiya.

^e 13:21 “Xi kits'ín nibá Ntíaná” tshuh ra “Cristo”.

³²Tunga má nistjin kō chubā nga b'a kāmoo, najmi ch'a xi behe, ta ndaha ntítsje xi tjin ndjiojmi ján kō ta ndaha Ntíhi Ntíaná. Nku tutuhú Ntía Na'miná xi be. ³³Kui b'a maha, t'endahanu yjonuu kō chúnnto yjonuu, at'aha najmi yo nkjé b'a kāmoo.

³⁴Xi nkú joyaha nku nda xi tífi kjin. Kintehe ni nga kuitju ni'yaha tsjá xáha nga kúnkú já musuhū nga ts'ín xá xi maha ts'ín. Kō b'a tsuhū nda musū xi kunntá ankuo nga kat'ejña nda. ³⁵Kui nga tintsuba ndahanu, at'aha najmi yo nkjé k'uaí nda xi ts'e ni'yo, tsa nga ja tífi ma 'ña, a ra masen nistjen, a ra nga kjintá xanto, kō a ra nga ja tífi ma sen. ³⁶Tintsuba ndo tu xi tsa k'uaí tjen'yúhun, najmi kisuntuféhenu nga k'uaíkienuu. ³⁷Ni xi tíxinuu, b'a ta tíxihin ngayjee xuta xingisoo: ¡Tintsuba ndo!

B'i ts'ín y'énda já tjíxoo nga mjehe kuakj'ánijé Jesu

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 Ndyja sa jo nistjin nga kuichú S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san. Já na'mi k'aku kō já chjine'éhen kjuatéxumoo incha tsangisjai niyá xi nkú ts'ín k'uanachaha ra Jesu nga kuakj'ánijé kō ts'ínk'ien. ²Tunga b'ahá incha kitsúhu xinkjín:

—Najmi tu ajihin s'íu chjubée ndo tu xi najmi k'uésihi xuta nkjin.

B'i ts'ín nku tachjuún tsaténdzjojnúhu ntá sinje Jesu

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³Nk'ie nga tijná Jesu nanki Betania, ni'yaha Simon, nda xi k'uhun ch'in fentuju, nk'ie nga kab'ejnat'a yámixō, as'ai nku tachjuún j'aiiko ntá sinje xi chjí nkjún, xi naxú nardo kikjin kamandakoho. Kui xi tjinchaha nku lubata ndjio chjí. Tsakján tachjuún lubata ndjio kō tsaténdzjojnú nintaku Jesu ntá sinje. ⁴As'ai k'ua já xi tjincha yo kama kjahan kō b'i ngján b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Á b'a ts'ín kuan'ekatsún tiyaha ntá sinje? ⁵At'aha kama ts'ati jan unchan toon denario kuach'a kai, tu xi kui tooon k'uaihi ra xuta x'an.

Ta incha kinchjayane tachjuún. ⁶As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjehenntohoo tachjuún. ¿Á jun t'n'estihiruu? Nda tjin ni xi kuats'inna. ⁷Xuta x'an bi, tehente k'úéntujinnuu kō kama kuksinkoo nk'ie nga kama mjenuu. Tunga an najmi tehente kúátejnajinnuu. ⁸Kui tachjín kuatsjá xi nkú tjin tijnaha. Ja kuak'íenda tíjun yjonintena nga kuak'ojnuhu ntá sinjei tu xi s'eyanjihinna. ⁹Kuaxi ni xi tíxinuu. Tu má xi tjeheén ni nga s'enijmí én nda tsuhū Ntíaná nga ngúsuhun asuntee, ta chubanijmíyaha ni xi kuats'ín tachjín. B'a ts'ín n'ekj'áitsjehen.

B'i ts'ín y'énda Juda Iscariote nga ts'íinkjas'en Jesu

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰As'ai Juda Iscariote, nku nda ni'yakuyá xi te joo, ngjisehe já na'mi k'aku tu xi ts'íinkjas'ehen ra Jesu jóo. ¹¹Nk'ie nga kint'é jóo éin, kama tsjohó ko b'a incha kitsúhu Juda nga tsjáha toon. As'ai tsangisjai niyá Juda xi nkú ts'ín kama ts'íinkjas'ehen Jesu.

B'i ts'ín ts'asjeko S'í Pascua já ni'yakuyáha Jesu

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

¹²Nistjin nga b'atuts'ihin ra S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuon xi najmi kamandakoho na'yu san ko nga n'ek'ien chutsankaha s'íu, as'ai já ni'yakuyáha Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Má xi tjehen mjehi nga kuankínkiendai tu xi chineheni nichinehe S'í Pascua?

¹³As'ai b'a kitsúhu jo já ni'yakuyáha nga kits'ínkji:

—Tankiún ajin nantio. Yo satékjó nku nda xi y'a nku ndjii ntánijua. Tsjénnkihú ¹⁴ko má nga kjuas'en b'a t'ihuun nda xi ts'e ni'yoó: “B'a títsu nda maestru: ¿Má xi kui ante má nga kjíneka nichinehe S'í Pascua já ni'yakuyána?” ¹⁵As'ai kuakúnuu nku ante tayá chánka xi ja tjínda xi tjehen nk'a ni'yaha. Yo t'endo ni xi chineé.

¹⁶As'ai tsitju já ni'yakuyóo. Incha tsichu ajin nantio ko b'a kamat'ain xi nkú nga kitsúhu Jesu. Yo incha y'énda nichinehe S'í Pascua. ¹⁷Nk'ie nga ja kama jyuun, tsichuko Jesu já ni'yakuyá xi te joo. ¹⁸Nk'ie nga ja tjíntut'á yámixó nga tíincha kjine nichinehe S'í Pascua, as'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nku xi tjenjinnuu, xi ta ei tínekona, ts'íinkjas'enna.

¹⁹As'ai kik'ientu babaha já ni'yakuyóo ko nga nkúnkú kingjásjaiyaha:

—¿A an?

²⁰As'ai b'i kitsú Jesu:

—Nku xi te joo, xi ta t'ibakj'á nichine xi tjíya taba má nga t'ibakj'a. ²¹At'aha b'a n'ehé Ntíhi Ndax'iun xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná, tunga, jnima rú ts'íhin nda xi ts'íinkjas'ehen! Tu sahá ra ngandaha nda xu'bo tsa najmi kitsin.

²²Nk'ie nga tíincha kjine nichinehe S'í Pascua, jakj'á Jesu ninkuon ko kitsjáha máb'achj'íhi Ntíaná. Tsakjánya ko kitsjáha jóo nga b'a kitsúhu:

—Chjúbó. Kui xu'bi xi yjonintena.

²³Ko ta jakj'á chutsiun. Nk'ie nga ja kitsjáha máb'achj'íhi Ntíaná, as'ai kitsjáha já ni'yakuyáha ko incha kik'iyá chutsiun ngatentee jóo.

²⁴B'i kitsúhu jóo:

—Kui xu'bi xi jnína. Kui xi ngjuai ndzjoho ngandaha nkjin nkjún xuta. Jnína tíb'éndako tsetse Ntíaná nd'ai xi nkú ts'ín nda ts'ínko xuta. ²⁵Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Najmi ta k'ui sahana ntáha tuntsjajée santa nkúhu nga kuichú nístjin nga k'ui ngáhana xi tsetsehe má batéxuma Ntíaná.

**B'i ts'ín kitsúya títjun Jesu nga Pedro b'a kuitsu
nga najmi behe**

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶Nk'ie nga ja kamaha nga incha kisehe Ntíaná, as'ai incha ngji asunntu tjennki xi 'mi Yá Olivo. ²⁷B'i kitsú Jesu:

—Ngatentoo n'endyjajihuun yjonuu yáha an. At'aha b'a ts'ín tjt'a éhen Ntíaná: “Ts'in'úhūn nda bastuu ko ndzjoya chutsanko.” ²⁸Tunga nk'iehé nga kjuaiya ngáhana ngabayoo, kfín títjunnuu Galilea.

²⁹As'ai kinchja Pedro:

—Ndaha tsa ngatentee ts'ínndyjajihin yjoho, tunga an najmi.

³⁰B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxihin. Kui nístjen xu'bi, kintehe ni nga kjintá xanto niyá xi ma joho, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjíhin.

³¹Tunga b'ahá ta kitsú ngáha Pedro:

—Ndaha tsa tjíhin nga kuayákoho, tu nku nga ts'inkiéná yjona nga behe.

B'a ta incha kitsú ngatentee já ni'yakuyóo.

B'i ts'ín kinchjako Jesu Ntíaná

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³²As'ai incha tsichu nku ante xi 'mi Getsemani ko b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:

—Tintsubahanu ei. Kfínnchjako maná Ntíaná ján.

³³Ngjikō Pedro, Santiago ko Jua. Kik'atuts'ihin nga kik'ie baba nkjúhūn ko kis'entaha ra. ³⁴B'i kitsúhu jóo:

—Kjuaba kitsejihin animana xi nkúhu tsa kui xi ja ts'ínk'ienna. Tintsuboo ei ko tintsuba ndo.

³⁵As'ai ngjindju sa ichí ko yo kingjénsten ankjín santaha t'anankiu. Kinchjako Ntíaná nga tsankihí tsa kama kj'ua t'ax'ihin chuba xi má nga un skuēhe. ³⁶B'i kitsú:

—Na'mi, na'mi chí, ji xi mahi n'ei tu mí nihí ni. N'ekja t'axínní kjuanimā xu'bi. Tunga katumahá xi nkú ts'ín mjehi, najmi xi nkú ts'ín mjena.

³⁷As'ai ngjise ngáha ra jóo, ko kjintufé nga j'aisehe. B'i kitsúhu Pedro:

—Simon, ¿a kisufei? ¿A ndaha nku ora najmi kuichukjuahi nga kuakinchin tík'uin? ³⁸Tintsuba ndo ko chubakoo Ntíaná tu xi najmi

chjút'ayák'uhunnuu. Yuhu animanuu, tunga yjonintenuuhú xi najmi tíchúkjuaqa.

³⁹As'ai Jesu ta ngji nchjakohó ngáha Ntíaná ko ta kuihí éen kitsú ngáha. ⁴⁰Nk'ie nga kik'óya ngáha má tjíntu já ni'yakuyóo, ta kjintuféhe ngáha nga j'aisehe, at'aha tíb'échja suba nijñóo tunkun jóo. Najmi ta be nkú incha kuitsuhu.

⁴¹As'ai ta kik'óya ngáha Jesu niyá xi ma jahan ko b'a kitsúhu jóo:
—¿A tu nku kisuntuféhe so ko tín'ekj'áíyo? Ja kama. Ja kuichu chuba nga n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja xuta ngatitsuun.

⁴²Tisíntjoon ko tjián. Ja nibá tiña xi títs'ínkjas'enna.

B'i ts'ín j'aichj'anijé Jesu

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³Nk'ie nga ta tínchjaha Jesu, tu j'aihí Juda, nku nda ni'yakuyá xi te joo. J'aiko nkjin nkjún xuta xi kits'ín nibá já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo ko jáchá xi ta tjíhin xá. Incha y'a kicha ndju ko yá nga incha j'ai. ⁴⁴Nda xi títs'ínkjas'en Jesu tsinchá'a títjun jóo nga b'i kitsúhu:

—Xi kxexu'ba nga kjuaniñaha, kui xi Jesu. Chjúbó ko t'e'yún sisium nga tankínkoo.

⁴⁵Nk'ie nga j'ai, tjen'yún ngjik'úhún ra Jesu ko b'a kitsúhu nga kikjexu'ba:

—Ji nda maestru.

⁴⁶As'ai incha jakj'ánijéhe jóo Jesu. ⁴⁷Tunga nkuhú kicha ndju ts'asje nku nda xi síjña yo. Kits'ín'uhun nku nda musuhu nda na'mi títjuun. Tsatet'a tjabaxínñju.

⁴⁸As'ai b'i kitsúhu Jesu jóo:

—¿A nda ndyéná? ¿Á íxí kichahá ko yá kich'ahanu nga kjúáichj'anijéhenú? ⁴⁹Xki nistjin tsásinjñajinnuu nga tsakuyá má ma natsihin ninku. Najmi kichjubénijénú. Tunga tjíhin ni nga kuitjusun éhen Ntíaná, kui nga b'a tímaha.

⁵⁰As'ai incha tsanka ngatentee já ni'yakuyóo nga tsasínña suba Jesu. ⁵¹Tunga nkuhú ndati xi tu najyun tjabehé kam'otikjájnuhu yjoho nga tjennkihi Jesu, kui xi ta jakj'áha jóo. ⁵²Tunga tsinkféhen najyun tjabehé ko tsanka kisti.

B'i ts'ín kin'ekokjua Jesu nginkun já tjíxá judio

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³As'ai incha ngjiko jóo Jesu nginkun nda na'mi títjuun. Yo kama ñjakú ngayjee já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjíhin xá ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. ⁵⁴Máha Pedro, kitsjennkí kjihin Jesu santa nkúhu nga tsichu natsin ni'yaha nda na'mi títjuun ko y'ejñajihin já jun xi kunntá yo nga kits'ínsut'á ts'ihin yjoho t'a nd'íu.

⁵⁵As'ai já ná'mi k'aku ko ngayjee já tjíxóo tsangisjai ni xi kama kjanít'ahq Jesu tu xi kama n'ek'iehen, tunga najmi incha kisakúhú ra ni xi kjanínehe Jesu. ⁵⁶At'ahq ndaha tsa nkjin maha xi incha kitsjá tsank'á éhen nga ngji kontraha Jesu, tunga najmi kamahá nga nkuhú ni xi incha kinchja. ⁵⁷Tjín xi incha tsisintjen ko tsatéjéne tsank'á Jesu nga b'a incha kitsú:

⁵⁸—Jin kinu'yái nga b'a kitsú ndaj: “An ts'inxúya nínku xu'bi xi xuta kits'ínnda. Jan nístjin kjesíntjen ngáhana k'ái xi najmi maha xuta ts'ínnda.”

⁵⁹Tunga tu nkú najmi kamahá nga nkuhú ni xi incha kinchja. ⁶⁰As'ai tsisintjen nda ná'mi títjuun nga ngji sinjña kamasehen ayoo ko kingjásjaiyaha Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi kuixínní? ¿Á b'a tñincha tsuhu jóo nga tífi kontraha ri?

⁶¹Tunga najmi chumi ni kitsúhú Jesu. Ndaha nku én najmi kinchja. As'ai ta kingjásjaiyahá ngáha ra nda ná'mi títjuun:

—¿A ji xi kits'ín nibá Ntíaná,^f xi Ntíhi Ntíaná?

⁶²B'i kitsú Jesu:

—An xi túbixín. Choo Ntíhi Ndax'iuun nga k'úéjñat'ahq Ntíaná xi tñihin nga'yún ko nga nibajin ninti xi tjín nk'a ján.

⁶³As'ai kikjetiyajen najyun xi yja nda ná'mi títjuun. B'a ts'ín tsakúchji ndo nga najmi kisasíhin én xi kinchja Jesu. B'a kitsú:

—¿A machjén saná já testiyu? ⁶⁴Ja kuanu'yó nga najmi kuakienkjún Ntíaná nga kuanchja. ¿Nkú manuu?

Ngayjee jóo b'a incha kitsú nga tjeheh ra ngabaya Jesu. ⁶⁵As'ai tjín xi tsatéjénu Jesu nga kik'aya. Y'é'ma ankjín ko y'éhe ko b'a incha kitsúhu:

—Tixínyai xi nkúhu nda profeta, ¿yá xi kuak'íehi?

Já jun xi kunntá yo ta incha kik'onjin Jesu.

B'i ts'ín kitsúya Pedro nga najmi be Jesu

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶Nga kab'ejña Pedro kintee xi tjeheh nqtsin ni'yo, tu j'aihí nku na musúhu nda ná'mi títjuun. ⁶⁷Nk'ie nga kieke nga títs'ínsut'á yjoho Pedro t'a nd'íu, as'ai tu nku tsasehé ra ko b'a kitsúhu:

—Ji xi ta tñenkoi Jesu xi chá Nazaret.

⁶⁸Tunga najmi kits'ínkiehé yjoho Pedro. B'a kitsú:

—Najmi be ndo. Najmi be ni xi túbixín.

Tsitju yo nga ngji má xi tjeheh tñen ankjuu nqtsiun. As'ai kikjintá nku xanta. ⁶⁹Na musu ta kiekehé ngáha ra ko kik'atuts'ihin nga b'a kitsúhu xuta xi tñincha yo:

^f 14:61 “Xi kits'ín nibá Ntíaná” tsuhu ra “Cristo”.

—Kui cháí t̄a makō jmi xu'bo.

⁷⁰T̄a najmi kits'ínkiehé ngáha yjoho Pedro. Sa kutju já xi t̄incha yo b'áhá t̄a incha kitsú ngáha ra:

—Kjuaxi kjáihin nga t̄a ji makōi jóo. At'aha Galilea nibáhani.

⁷¹As'ai ndjá kinchja Pedro ko íxí Nt̄ianáhá kits'ínkie nga b'í kitsú:

—jNajmi be nda xi t̄ibixún!

⁷²Kui ch̄ubo t̄jen'yún kikjintáhá x̄anto niyá xi ma joho ko j'áitsjehen Pedro ni xi kitsúhu Jesu: “Kintehe ni nga kjintá x̄anto niyá xi ma joho, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá t̄jihin.” Nk'ie nga j'áitsjehen Pedro én xu'bi, kikjintá.

B'í ts'ín kin'ekokjua Jesu nginkun nda títjun Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 Nk'ie nga ja kama seen, incha y'éndako xinkjín já na'mi k'aku ko jáchá xi t̄a t̄jihin xá ko já chjine'éhen kjuatéxumoo ko ngayjee já t̄jixá xingisoo. As'ai t̄j'yúhún ts'ihin ra Jesu nga incha ngji ts'ínkjas'ehen Pilato. ²B'a kitsú Pilato nga kingjásjaiyaha:

—¿A ji xi nda reih̄i x̄uta judio?

B'í kitsú Jesu:

—B'a t̄jín ni xi t̄ibixún.

³Nkjin nkjún ni xi kikjanínehe já na'mi k'aku. ⁴Kui nga Pilato t̄a kingjásjaiyaha ngáha ra Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi k'úinní? Tasinñjú ma ri xi nkú ts'ín nkjin maha ni xi t̄ikjanínehi jóo.

⁵Tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. Kui nga t̄u ni xí kama nkjühun ra Pilato.

B'í ts'ín kitsjá kjuu Pilato nga n'ek'ien Jesu

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶Nk'ie nga xki S'í Pascua, b'éjña ndaí Pilato nku nda nubayá xi banki x̄uta nantia. ⁷Kui n̄stjiun kjiya'yún nku nda xi 'mi Barraba ko já xi kamakoho nga kikjánko já Roma. Kui xi incha kits'ínk'ien animo nga b'a incha kits'ín. ⁸As'ai incha j'ai x̄uta nkjiun ko kik'atuts'in nga tsankih̄i Pilato nga ts'ín xi nkú ts'ín xki s'í.

⁹B'a kitsú Pilato nga kingjásjaiyaha x̄uta nkjiun:

—¿A mjenuu nga k'uejñá ndaínuu nda reih̄i x̄uta judio?

¹⁰B'a kitsú at'aha kamankjih̄in nga tíma xin k'un já na'mi k'aku ngat'aha ni xi t̄its'ín Jesu ko nga kui kjuaha nga incha kits'ínkjas'ehen ra. ¹¹Tunga já na'mi k'akuhú tsinchá'a x̄uta nkjiun t̄u xi kuankihi nga t̄u sahá Barraba xi n'e ndaíhi ra. ¹²As'ai b'a kitsú Pilato:

—Nda xi nda reih̄i x̄uta judio bixún, ¿mí xi ts'ihin?

¹³B'a incha kitsú x̄uta nkjiun nga kikjintáya:

—[Tjat'a kruu ndo!

¹⁴B'ahá tã kitsú ngáha Pilato:

—Tunga, ¿mí ni ch'on tjihin xi kits'ín ndo?

Tunga tu sahá 'yún incha kikjintáya sa xuto:

—[Tjat'a kruu ndo!

¹⁵Pilato bi mjehe nga tsjo k'úéhe xuta nkjiun, kui nga kits'ín ndaíhi ra Barraba ko kitsjá kjuã nga s'ehe Jesu ko nga s'et'a kruu.

¹⁶As'ai já juun jas'enko Jesu ni'ya masen xi 'mi ni'ya pretorio. Kinchja ñjaha ngayjee já jun xinkjín. ¹⁷Incha kits'ínngja Jesu nku najyun ndju kuan nga incha kik'aya. Ko incha kits'ínnda nku corona na'yá xi y'é'a nintaku. ¹⁸As'ai incha kik'atuts'ín nga kik'aya:

—Antahi, ndã reihí xuta judio.

¹⁹Incha jak'á nku yáxá nga kik'onntjai nintaku Jesu ko tsatétéjnu. Tsinchakúnych'int'aha nga kik'aya. ²⁰Askahan nga ja kamaha nga kik'aya Jesu, ts'asje ngáha najyun ndju kuon ko kits'ínngja ngáha najyun xi ts'e Jesu. As'ai incha tsitjuko tu xi ngjuát'a kruuhu.

B'i ts'ín kis'et'a kruu Jesu

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹Nku ndã nanki Cirene xi Simon 'mi, Alejandro ko Rufe ntíhi. Jná j'aihi ndo ko nk'ie nga tíf'a yo, kin'e kjuã'yúhún ra nga k'uanji kruuhu Jesu. ²²As'ai incha ngjiko Jesu ante xi 'mi Golgota. Kui éen xi tsuhu ra: Antehẽ Nintaku Animã. ²³Kik'aihi nga k'úi binu xi kin'etjijinkoho nki, tunga najmi kik'ihí Jesu niu.

²⁴As'ai incha kingját'a kruu. Já juun incha tsakjánya xihí xinkjín najyuhun Jesu nga kitsutonyá ts'íhin, tu xi b'a ts'ín skuehe má t'íáha xi sakúhu ra nga nkúnkú. ²⁵Chuba ñja nga ta jyuun kis'et'a kruu Jesu. ²⁶Nku yáte kis'et'a mí kjuaha nga t'n'ek'iehen. B'i ts'ín kis'et'aha yátee: “Nda reihí xuta judio.”

²⁷Tã kis'et'a kruuko Jesu jo já ndyjé. Nku xi kitsjen nga kixihí ko nku nga skjúhun. ²⁸Yo tsitjusun ni xi y'ét'a Isaiã nk'ie nga b'a kitsú: “Nkujihín kamako já xi bangane kjuatéxumahã Ntíaná.” ²⁹Xuta xi tíincha f'a yo najmi kikienkjún Jesu nga kinchja. Kits'ínk'ajni nintaku nga b'a incha kitsúhu:

—Ji xi n'exúyai ninku ko jan nistjin chjúsíntjen ngáhani, tsixín.

³⁰¡N'ek'anki yjohi! ¡Títjudent'ai kruu!

³¹B'a tã ts'ín kik'ayahã já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—Kamaha ndai nga kj'ai xi kits'ínk'anki, tunga tu sa najmi mahá ngáha ts'ínk'anki yjoho. ³²Katitjudent'ai kruu nd'ai, tsa kui xi kits'ín nibáha Ntíaná,⁹ tsa kui xi ndã reihí xuta Israel. B'a ts'ín chahaná ko s'ejinná ma.

⁹ 15:32 “Xi kits'ín nibá Ntíaná” tsuhu ra “Cristo”.

Ko já xi kjintut'á kruuḵo Jesu ta ch'on incha kitsúhu.

B'i ts'ín k'ien Jesu

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³Nk'ie nga tsichu chuba te jo nga nistjiun, kis'e jyun ngayjee asuntee santa nkúhu nga tsichu chuba jan nga ngxuun. ³⁴Chuba jan 'yún kikjintáya Jesu nga éhen kinchja. B'i kitsú:

—Eloi, Eloi, ¿lema sabactani? —kui éin xi tsuhu ra: Ji Ntiana, ji Ntiana, ¿á kan'e nga mahani?

³⁵K'ua xuta xi kabincha yo incha kint'é kui éen. Kui nga b'a incha kitsúhu ra xinkjín:

—Tasinñju. Nda profeta Elia tinchjaha ndo.

³⁶As'ai tsangatsanka nku nda xi síña yo ko nku tsanka kits'ínk'anchiko sesehe binu san. Kui xi y'éku nku yáxa nga kits'ínkjik'uhun Jesu tu xi k'úíhi ko b'i kitsú:

—Chúya maá. Chase ma raá tsa nibá Elia nga kjéjehen t'a kruu.

³⁷As'ai 'yún kikjintáya Jesu ko k'ien. ³⁸Nk'ie nga b'a kamo, kitiyájen najyun xi tjenchja ante xi 'yún nkjúhun ninku. Jo tsitju. Kik'aha ra nk'aha santaha kintee.

³⁹Máha nda jun k'akuhu já juun xi kabasinña ankjín Jesu, nk'ie nga kint'é xi nkú ts'ín kikjintáya ko nga kieke xi nkú ts'ín k'ien Jesu, as'ai b'a kitsú:

—Kjuaxi kjáíhin nga kui nda xi Ntíhi Ntiana.

⁴⁰Yo kjint'á kabincha k'ua jminchjín xi t'íncha base. Ajihin jminchjín ta kabasinñajin Maria Magdalena, Maria xi naaha maha Kuse ko Santiago xi ntí kuts'i, ko na Salome. ⁴¹Kui jminchjín xu'bi xi kitsjennkíhi ko tsasinkoho Jesu nk'ie nga y'ejña ante Galilea. Ta t'íncha ya yo kj'ai jminchjín xi ta incha j'aikoho Jesu nanki Jerusalen.

B'i ts'ín kis'eyanji Jesu

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴²Kui nistjiun tís'enda ni xi ts'e s'íu, at'aha ja t'ibichú tiña nistjin nkjúun. Nk'ie nga ja tíma jyun, ⁴³j'ai nku nda xi 'mi Kuse xi nanki Arimatea nibáha, xi ta nda t'íxa k'aku. Ta t'ikuyáha nistjin nk'ie nga kuatexuma Ntiana. Kui xi kama k'un ngjisehe Pilato ko tsankihi yjonintehe Jesu.

⁴⁴Kama nkjúhun Pilato nga kutjuhú k'ien Jesu. As'ai kinchjaha nda jun k'akuhu já juun ko kingjásjaiyaha tsa ja ka'me Jesu. ⁴⁵Nk'ie nga kitsúyaha nda jun k'aku niu, as'ai kitsjáha Kuse yjonintehe Jesu.

⁴⁶As'ai ts'atse Kuse nku najyun. Kui xi kik'ontikjájnu yjonintehe Jesu, nk'ie nga kikjejen t'a kruu. As'ai ngjingjájñaya nku tixa tsjó xi kin'endat'á naxiu ko kik'ontikjá nku ndjio chánka nga y'échjane ankjuu tsjóo. ⁴⁷Maria Magdalena ko Maria xi naaha Kuse incha kieke má xi tjehe kis'ejña yjonintehe Jesu.

B'i kama nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo*(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)*

16 Nk'ie nga j'a xuatu, as'ai Maria Magdalena, Maria xi nqaha Santiago maha ko na Salome ts'atse ni xi sinje, tu xi ngjuaingajnuhu ra yjonintehē Jesu. ²Nk'ie nga ta jyun ta jyuhun nistjin xi b'atuts'ihin ra tuntjoo, incha ngji tsjoo nga ja títju ts'iu. B'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín:

³—Yá xi kjéxinná ndjio xi tjíchjane tsjoo?

⁴Tunga nk'iehé nga incha tsase, kieke nga ja kan'e t'axín ndjio chánkantsú xi kis'echjáne ankjuaha tsjoo. ⁵Incha jas'en tixa tsjoo ko kieke yo nku ndati xi yja nku najyun ndju taba nga kab'ejña andai kixihí tsjoo. Kitsankjún jminchjún. ⁶Tunga b'ahá kitsú ndatiu:

—Najmi tu binkjun. Jesu xi nibáha Nazaret xi kis'et'a kruu t'binchisjó. Ja kaf'áiya ngáha ra ngabayoo. Najmi ta tjíhin ei. Chasoo ei má nga kis'ejña. ⁷Tunga b'ihí tankínk'ihuun já ni'yakuyáha ko Pedro nga ante Galilea ngjuai títjuhun Jesu. Yo skuē xi nkú nga kitsúhu.

⁸As'ai ixí t'íncha b'atsé nkjúhún ts'ihin jminchjún nga tsitju aya tsjoo ko 'yún incha ngji. Ndaha nku én najmi incha kinchja at'aha t'íncha tsankjún.

B'i ts'ín kik'atuts'ihin Jesu nga tsakúchjihí yjoho xuta ni'yakuyáha*(Jn. 20:11-18; Lc. 24:13-35)*

⁹Nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo nga ta jyuhun nistjin xi t'ib'atuts'ihin ra tuntjoo, títjun tsakúchjihí yjoho Maria Magdalena xi kik'as'ejihín yatu jáninda. ¹⁰Kui xi ngji tsúyaha já xi kitsjenko Jesu xi ta tjintu baba ko t'íncha kjintá. ¹¹Tunga nk'iehé nga kint'é jóo nga t'jña t'k'un Jesu ko nga Maria Magdalena kabakúchjihí yjoho, najmi kis'ejihín ni xi kitsú Maria.

¹²Askahan kj'ai ts'ín tsakúchjihí yjoho jo já ni'yakuyáha Jesu xi t'íncha ts'ín niyá nga t'íncha fi jñá. ¹³As'ai incha kik'óya ngáha já xi joo nga ngji tsúyaha já xingisoo, tunga tu nkú najmi kis'ejihín ra ni xi kitsú já xi joo.

B'i ts'ín kitsjá xáha Jesu já ni'yakuyáha*(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)*

¹⁴As'ai tu chahán tsakúchjihí yjoho Jesu já ni'yakuyá xi te nkuu nk'ie nga kab'entut'á yámixó. Ndjá kinchjako at'aha najmi s'ejihín ko ndjá tjintuyá animaha, at'aha najmi kis'ejihín ni xi kitsúyaha xi kieke Jesu nk'ie nga ja j'áiya ngáha ra ngabayoo. ¹⁵B'i kitsúhu jóo:

—Tankiún nga ngúsuhun asunntee ko t'enijmíhuu én nda tsuhu Ntíaná ngayjee xuta xi tjín. ¹⁶Xi s'ejihín én nda tsuhu Ntíaná ko

saténtá, kui xi k'uanki. Tunga xi najmi s'ejihin, kui xi ndyja. ¹⁷Xuta xi s'ejihin én nda tsuhu Ntíaná ts'ín kui kjuankjún: ngajona k'onsjehe jánindoo, kuinchja kj'ai kj'ai én xi tjin, ¹⁸kuakj'aya ntsja ye, tsa tjin nki ch'onk'un xi k'úi, najmi chumi nihi xi ts'íihin, ko ngjuénne ntsja xuta un ko kamanda.

B'i ts'ín ngjinji Jesu nk'a ján

(Lc. 24:50-53)

¹⁹Nda Ntíaná Jesu, nk'ie nga ja kinchjako já ni'yakuyáha, as'ai ngjinji nk'a ján ko y'ejñat'aha Ntíaná. ²⁰As'ai incha tsitju já ni'yakuyóo nga y'énijmí éhen Ntíaná ngayjee ante xi tjin. Nda Ntíaná tsasinkoho ko kits'ín kjuankjún nga tsakúchji nga kjuaxi én xi tíncha b'énijmí já ni'yakuyáha.